Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 9 (16232) | 1983 оной январиин 12, среда | Сэн 3 мүнгэн.

...ОЦИАЛИС ЗӨӨРИ

...иалис зөөри манай гүрэнэй экономическа байгуулал...идэһэ һуурииь юм. Тэрэ гүрэнэй (бүгэдэ арадай), ...зно-кооперативна зөөриин түхэл маягтай. Профсоюзуу...а ниитын бэшэ эмхи зургаануудай нөөсэ баһал социа... зөөри болоно. Манай ороной газар, уһан, ой модон, ...ика, заводууд, ашагта малтамалнууд болон бусадшье ... баялигууд бүгэдэ арадай зөөри гээшэ.

...овет арад Коммунис партиингаа сэсэн мэргэн хүтэл...эр түүхын богонихон болзорто агууехэ Эхэ оронойнгоо ...омико айхабтар ехээр хүгжөөжэ шадаа. Гансахан һүү...арбан жэлэй туршада гүрэнэймнай гол фонднууд ...һоо үлүүгээр ургаа. Мүнөө жэлэй туршада орон дотор... 155 миллион тонно булад хайлуулагдана, 614 милли...онно нефть абтана, 1359 миллиард киловатт-час элек... элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэнэ, 2162 мянган автома... бүтээгдэнэ.

...итын зөөриин хүгжэхэ тудам, өөһэдымнай ажабайдал ... һайн, баян дэлгэр болоно гээшэ. Тиимэһээл тэдэнэр ...агдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, табиг... ажалдаа ехэ эдэбхи, үүсхэл гарган, бүхы хүсэ шада... социалис зөөри бүри түргэнөөр хүгжөөхын түлөө ...доно. Үдэр бүри үргэдэжэ байгаа бүгэдэ арадай со...ис мүрысөөн, түсэб, уялгануудые саг болзорһоонь ... урид дүүргэлгэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга... коммунис субботнигууд, ажалда коммунис ёһоор ...алга гэхэ мэтэ энээниие эли тодоор гэршэлэн харуул...

...арадай баялигые улам арьбадхан хүгжөөхэ хэрэгтэ ...убликымнай ажалшад мүн лэ өөһэдынгөө хубитые ...лна. Илангаяа СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ...баярай хүндэлэлдэ олонхи районуудай ажалшад, про...ленна предприяти, колхоз, совхозуудай коллективүүд ... ажахын продукци абаха, худалдаха талаар һайн ам...ануудые туйлаһан байна. Железнодорожно, Кабанскын, ...н-Үдын районуудай мебель бүтээдэг ба модо болбо...улдаг комбинадай, Мухар-Шэбэрэй районой «Комму...» колхозой, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын, Хо... районой Үдын совхозой хүдэлмэришэд, таряашад он...алгараа.

...бэшье социалис зөөридэ хайша хэрэгээр, гам хайра...өөр хандаха ушар үшөөл үзэгдэнэ. Зарим предприяти, ...изаци, колхоз, совхозуудта машина, техникэ, зэр ...г нарин нягтаар ашаглагданагүй, саг болзорһоо урид ...сэлһээ гаргагдана. Журамгүй жолоошо, тракторист, ...айнернуудай гэмээр ганса хэдэн олон автомашина, ...тор, комбайн һандаргагдан хаягдана, задалагдан нишэ ...энь үригдэнэ. Барилгын зарим участогуудта мүнгэн ...энь үлүүгээр гаргаха, элдэб материал тарааха, хул...ка, үрихэ ушар үшөөл дайралдана.

...ун тиихэдэ зарим малшадай ажал хүдэлмэридөө хай... хэрэгээр хандаһанһаа боложо ниитын адууһа мал ... гарзалагдана, үгы болгогдоно. Ганса үнгэрһэн жэл ...н, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудай ажахынуудта хэ...зуугаад мал гарзада ороо. Зарим ажахынуудта мал ...ай үндэһэ һуури болохо эхэ малда анхарал багаар ...дана.

...гэдэ арадай баялиг, гүрэнэй зөөри болохо газар уһа, ...одо аршалха, зүбөөр хэрэглэхэ асуудалда үшөөл гүй...нхарал хандуулагданагүй гэжэ мэдэрээ. Колхоз, сов...д газараа муугаар элдүүрилнэ, тарилгынгаа талмай, ...алангаа һайнаар, зүбөөр үтэгжүүлнэгүй, аргатай бай...уһалнагүй, уpгасын хойноһоо харууһалга мүртэйгөөр ...үн. Ургуулһан таряа, ногоо малаар гэшхүүлхэ, эдюул...утааха, хосороохо, ой модо түймэртэ оруулха, гол ...эй уһа элдэб хаядаһаар гутааха ушарнууд дайрал...р. Эдэнһээ боложо ниитын зөөридэ хэды гай гарза ...нэ гээшэб!

...рэнэй, колхозно-кооперативна зөөри сахиха хэрэгтэ ...той дутагдалнууд бии. Архиин заводто, мяха-консер... комбинадта продукци хулгайлха ушар хүсэд усад...агүй. Тэрэшэлэн Буркоопсоюзай зарим худалдаа ...анай, ниитын эдеэ хоолой эмхи зургаануудта, хү...й хэдэн ажахынуудта гүрэнэй, ниитын зөөри үрихэ, ... продукци түрэл гаралдаа, танил таладаа тарааха ...нууд гараһан байна.

...АЗАР, ТАРЯАН, ФАБРИКАНУУД, ЗЭР ЗЭМСЭГ, ...Э ХООЛ, ТРАНСПОРТ ГЭХЭ МЭТЭЕЭ НЮДЭ...НГӨӨ СЭСЭГЫ МЭТЭЭР ГАМНАГТЫ — ЭДЭ БҮ...Э МҮНӨӨНҺӨӨ БҮХЫДӨӨ ТАНАЙ, БҮГЭДЭ ...ДАЙ БАЯЛИГ БОЛОХО»,— гэжэ манай агууехэ ... В. И. Ленин үшөө 1917 ондо бэшээ бэлэй. Эгээл ...эһээ «...ӨӨРӨӨ БАЯЖАХЫН ТУЛАДА ГҮ, АЛИ ...ОО ХОМХОЙ СЭДЬХЭЛЭЭР СОЦИАЛИС ЗӨӨРИИЕ ...ШЬЕ АШАГЛАХА ЭРХЭГҮЙ» гэжэ Совет Социа... Республикануудай Союзай Конституци (үндэһэн ...и) соо хэлэгдэнэ. Совет хүн бүхэн арадай зөөри арь...а аршалхын, түргэнөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэхэ ...атай. Энэ талаар арадай хинагшад ехэ үүргэ дүүргэхэ ...лготой.

...унөө Совет гүрэнэй ажалшад КПСС-эй XXVI съездын ...ан ехэ зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын ...э бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байна. Экономическа ...оциальна хүгжэлтэ дэбжэлтын шэнэ амжалтануудые ...ахын тула социалис зөөридэ гамтайгаар хандаха, ...инис арьбалха аршалхын тула шанга тэмсэл хэхэ ... зорилго нүхэр Ю. В. Андропов КПСС-эй ЦК-гай ...иин (1982 он) Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо табяа.

...э үдэрнүүдтэ ажалша бүхы коллективүүд үнгэрөөшэ ...ингээ ажал хүдэлмэриин дүн согсолжо, шэнэ социалис ...ануудые абажа байнхай. Тиихэдээ ниитын баялиг ...дхаха, материальна ба мүнгэ зөөри гамтайгаар ...лаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин ша...һайжаруулха, электрын элшэ хүсэ болон бэшэшье ...етическэ нөөсэнүүдые алмаха талаар бодото хэмжээ...ые хараална. «Экономико гаргаша багатай байха ...й» гэһэн хүдэлөөн хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

...доо нютагуудта тон харюусалгатай хаһа — малай ...жэлгэ, түл абалга, хабарай тарилгада бэлэдхэл ябажа ...а. Ушар иимэһээ мүнөө ниитынгээ адууһа мал ...э хоролтодо оруулангүйгоор, ашаг шэмынь доошо...ангүй, хүсэ шадалынь гээлгэнгүй үбэлжүүлхын, түл ...р абажа түлжүүлхын, машина техникээ, үрэһэ хү...еэ саг болзорто нь бэлэдхэхын түлөө бүхы хүсэ ...лаа элсүүлхэ ёһотойбди. Энээнтэй хамта социалис ... арьбадхан, түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ шухалын ...ла, ороноймнай хүн бүхэнэй нангин уялга болоно.

УЛААН ТУГ УРЯАЛНА, УЯЛГАЛНА

ҮШӨӨ НЭГЭ ИЛАЛТА

ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй гүйсэһэн 1982 ондо Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ажалшад эрхим үрэ дүнгүүдые туйлажа гараа һэн. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ таряа худалдаха жэлэй түсэбые гурба дахин үлүүлэн дүүргээ, хартаабха—1,5 дахин, мал ажалай продуктнуудые худалдаха даабарияа бүхы зүйлөөр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тэрэшэлэн урзанда жэлэйхитэй сасуулхада бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл, витаминтай ногооной гурил ехээр бэлэдхээ, бүхы адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа шадаа.

Алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын, ажахыгаа экономическа болон социальна талаар түргэн хүгжөөхын түлөө Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ оролсон, амжалта туйлаһанайнь түлөө колхоздо, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулха гэһэн мэдээсэлые бүхы гэшүүдынь урма баяртайгаар угтажа, ажалайнгаа эршые улам шангадхаһан байна.

Һаяхан колхозой түб Шара-Гол тосхондо үндэр шан барюулалгада зорюулагдаһан баярай суглаан болобо.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, Диплом колхозой гэшүүдтэ барюулаа. Тиихэдээ Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ илалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, эндэхи бүхы ажалшад, малшадые КПСС-эй обкомой бюрогой, БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө халуунаар амаршалаад, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бүхы үйлэдбэридөө шэнэ амжалта туйлахыень, республикынгаа 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахыень үреэгээ.

Үнгэрһэн жэлдэ Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ажалшад, малшад габшагай шангаар хүдэлжэ, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Илангаяа ажахын таряашад онсо шалгаран, таряалангай гектар бүриһөө 19.9 центнер таряа, 192 центнер кукурузын ногоон намаа ургуулжа абаа. Түбхын түрүүн агротехникын бүхы заабаринуудые наринаар сахижа, үндэр ургаса үгэхөөр һайн сортын шэниисын, обёосой үрэһөөр тарилга хээд, бүхы хүдэлмэринээ таатай саг соонь, эрхим шанартайгаар бүтээһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлаа гэжэ нүхэр А. У. Модогоев онсолон тэмдэглээ.

Гэхэтэй хамта, колхоздо мал ажалые хүгжөөхэ, илангаяа адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөөл бии, тэрэнь гүйсэд ашаглагданагүй гэжэ тэрэ зааһан байна.

Ендэр дээрэ гараһан хүнүүд колхозойнгоо бүхы гэшүүдэй үмэнэһөө үндэр шагналайнь түлөө баяр баясхалангай үгэнүүдые хэлээ. Тусхайлбал, ахалагша хонишон Д. О. Тыкшеев, ажахын ахамад агроном М. В. Кузнецов, правлениин түрүүлэгшэ А. Н. Соковиков гэгшэд колхозойхидой ажалые иимэ үндэрөөр сэгнэһэндэнь РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ үнэн зүрхэнэй халуун баярые хүргөөд, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ажалшад, малшад бүхы һалбаринуудтаа шэнэ амжалтануудые туйлажа байна гэжэ найдуулба.

Баярай суглаанда хабаадагшад 1983 ондо колхозой бүхы малшад, ажалшадай бэелүүлхэ социалис уялгануудые нэгэн дуугаар баталан абаа. Тэрээн соонь иигэжэ бэшэгдэнхэй: байгша ондо 65.6 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа, 17,1 мянган центнер хартаабха, 1100 центнер овощ, 6160 центнер мяха, 15,1 мянган центнер һү, 740 центнер нооһо үйлэдбэрилжэ, тэрэнэйнгээ 15 мянган центнер таряаень гүрэндэ худалдаха, тэрэшэлэн 6000 центнер хартаабха, мянган центнер овощ, 5800 центнер мяха, 11,9 мянган центнер һү, 550 центнер нооһо гүрэндэ худалдаха зорилго табигдаба.

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхоздо хорёод жэлдэ үхэршэноор Буряадай АССР-эй габьяата малшан, ВДНХ-гай алтан медальда хүртэһэн Цырендоржо Зодбоевич Зундуев Бальжидма Цыреновна нүхэртэеэ хүдэлдэг юм. Тэдэнэр жэл бүри 200 толгой бурау, хашарагуудые харууһалаад, тобир тарганаар гүрэндэ тушаажа шададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Цырендоржо Зундуев ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ҺАНААГАА АМАРАНГҮЙ

ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулагдажа, республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан районоймнай «Коммунизм» колхоз горитойхон амжалта туйлаһандаа КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй ба ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм.

Энэ үндэр шагналынь колхозой бүхы гэшүүдые үшөө ехэ шэнэ амжалтануудта уряалжа, эдэбхи үүсхэл бадаруулба гээшэ.

«Коммунизм» колхоз мяха, нооһо үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Тиихэдэ эдеэ хоолой продуктнуудые гүрэндэ худалдаха даабари мүн лэ дүүргэгдээ. Энэ хугасаа соо адууһа малай тоо толгой олошоруулха түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн байна. Хэрбээ нёдондоной дүнгүүдые 1981 онойхитой сасуулхада үнеэдэй тоо 9 процентээр, хонид — 7,6, тэрэ тоодо эхэ хонид —7,5, адуу морид—9, тэрэ тоодо гүүнүүд — 17 процентээр олошоруулагдаа. Эхэ мал бүхэнһөө түл абаха талаар колхоз район дотороо эгээл эрхим дүн туйланхай. Тугал, хурьга, унага абаха түсэбөө холо үлүүлһэн байна. Дурсагдагша ажахы нёдондо адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ шадаһан байха юм.

Жэшээлбэл, гүрэндэ ехэ шэгнүүртэй, хүсэд таргалһан мал тушаана. Үнгэрһэн жэлдэ тушаагдаһан үхэрнүүдынь тус бүрээ 320 килограмм, адуун — 300 килограмм, хонин — 43 килограмм шэгнүүртэйгээр эльгээгдэһэн байна.

Ойн баярай жэлдэ колхозой гэшүүдэй туйлаһан эдэ амжалтанууд бэлэхэнээр бүтээгүй байха. Колхозой правлениин гэшүүдэй, партиина, профсоюзна ба комсомолой эхин организацинуудай, мэргэжэлтэдэй ба бүхы колхознигуудай эршэтэйгээр ажаллаһанай ашаар туйлагдаа гээшэ.

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, колхозой правлени, партийна бюро олоной хүсые элсүүлжэ шадаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Колхоз дотор ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандадаг, эрхим амжалта туйладаг түрүүшүүл олошоронхой.

Дайнай ба ажалай ветеранууд, Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудай кавалернууд Жамьян Жодбоевич Бартаев, Жамса Тулаевич Унжуев гэгшэд нютаг нугадаа суурхаһаар үниинэй. Эдэ нүхэд мал ажалай ёһотой мастернууд, ажалаа табан хургандаал адли мэдэхэ, залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлэгшэд гээшэ. Тиихэдэ малшад М. Актинов, И. Хумаев, Б. Габанов, Д. Мунконов болон бусад даалгагдаһан малаа һайнаар хүшэлүүлжэ, шэгнүүрыень саг үргэлжэ дээшэлүүлнэд.

Колхозой гэшүүдэй туйлаһан амжалтануудта хонишодойшье оруулһан хубита ехэ. Ажахын хонишод хурьга абаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө дундаа зэргээр 84 хурьган абтаа. Тиихэдэ республикын габьяата малшан, Эхэ-Герой Ольга Габанова 100 эхэ хонин бүриһөө 112 хурьга түлжүүлээ юм. Нүгөөдэ залуу хонишон Сэрэн-Доржо, Светлана Цыбденовтэншье һайн амжалта туйланхай юм.

Һаалишад Г. Габанова, В. Сыренова, С. Иванова, О. Габанова болон бусад горитойхон илалта туйлажа, гансашье ажахыдаа бэшэ, мүн район дотороо суурхана.

— Манай колхозой гэшүүд, саашадаа үбэлжэлгын үедэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, шэнэ амжалтануудые туйлахаар зориг жонхой, — гээд, колхозой партбюрогой секретарь нүхэр К. Х. Сандаков хэлэнэ.

— Үбэлэй үедэ үбһэ тэжээлээ гамтайгаар, заабол бүйлуулан шанаржуулжа малдаа үгэхын түлөө малшан бүхэн оролдоно, —гэжэ Ким Халзанович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. —Ябажа байгаа үбэлжэлгээ гарза хоролтогүйгөөр, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэбэлнай ерэхэ жэлдэ үрагшатай байгдаха һэн. Иигэжэ бидэнэр түрэл Буряадайнгаа 60 жэлэйнь ойе эрхим илалтаар угтаха хүсэлэнтэйбди.

Энэ колхозой залуу малшан комсомол хүбүүн Степан Сыренов Доодо-Жаханаада хүхүүлжэ түлжүүлхэ мал һамгантаяа харууһалдаг юм.

— Һайнаар лэ хүдэлхые оролдонобди. Үбэлжэлгээ гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ гээшэ бидэнэй гол зорилго мүн. Урдамнай үшөө нэгэ һайндэр — республикымнай тогтоһоор 60 жэлэй ой ерэхэ жэлдэ гүйсэхэнь ха юм. Энэ ойе эрхим амжалтаар угтаха гээшэ малшан бүхэнэй нангин зорилго мүн, — гэжэ залуу малшан хэлээ һэн. Эдэ үдэрнүүдтэ «Коммунизм» колхозой гэшүүд хараалһанаа сүм бэелүүлхээр ажаллана. Тиигэжэ өөһэд хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байнхай.

В. ГАЛСАНОВ.
Ахын район.

БРИГАДИРАЙ ШАДАБАРИҺАА

Промышленна предприятинүүдай тон түрүүшын түлишэ болохо шулуун нүүрһэн арадай ажахын хүгжэлтэдэ тон ехэ удха шанартай. Тиимэһээ энэ хара алта шадаал һаа ехээр абаха гээшэ шахтёрнуудай гол зорилго мүн. Илангаяа мүнөө үедэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ, габшагай ажалай эршэ абан, эрхим һайнаар хүдэлжэ, нүүрһэ малтаха жэлэйнгээ түсэбэй дүүргэлтэдэ һайн эхи табиха зорилготойгоор Галуута-Нуурай шахтёрнууд ажалдаа хам оронхой. Тэдэнэй дундаһаа коммунист В. П. Макаровай хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригада эрхим ажалаараа шалгарна. Тус бригада үдэр бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ хадаа нэн түрүүн шадамар бэрхэ бригадирай амжалта.

Владимир Петровичой ажалайнь намтар эгээлэй юрын юм. Тэрэ арба гаран жэлэй саана энэ шахтада хүдэлхөө ерээ һэн. Түрүүшээр проходчигуудай хүдэлмэри залуу хүбүүндэ хүндэшэг лэ байһан ааб даа. Теэд аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар уданшьегүй энэ мэргэжэл шудалжа, түрүү шахтёрнуудай тоодо ороо һэн. Удаань тусхай курсада эльгээгдэжэ, нүүрһэ малтадаг комбайнын машинист болоод, энэл мэргэжэлвэрээ хүдэлжэ байнхай. Ажалша бэрхэ, эрмэлзэл, үүсхэл ехэтэй В. П. Макаровта проходчигуудай звено даалгагдаһан.

— Ажалша коллективые ударидаха гээшэ юрын хэрэг бэшэ,— гэжэ Владимир Петрович намда хөөрэнэ.— Түрүүшээр ядалсаа һэм. Нэгэ һанал бодолтой, нэгэ эрмэлзэлтэй, эбтэй зетэй, нэгэ амин болоһон коллектив байгуулхын түлөө хүн бүхэнэйнь абари зан, дүршэл, эрмэлзэл болон дутагдалнуудые һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй. Энээнһээ гадуур зонтой тааража хүдэлхэ ёһотой гээшэ ааб даа. Теэд гол шухалань юун бэ гэхэдэ, бригадирай өөрынь жэшээ. Би өөрөө бусадта жэшээ харуулан хүдэлхөө, мүн ёһотой коммунист шэнгеэр ажаһуухые оролдодогбди...

Зүб даа, Владимир Петрович эрхим бэрхэ бригадир. Энээндэ түшэг тулгуури болохоор баримта дүнгүүдшье байха. Жэшээнь, арбадахи табан жэлэй түсэб, уялгануудаа болзорһоо урид дүүргэһэнэйнгээ түлөө тэрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан, тиихэдэ «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

Мүнөө В. П. Макаров проходчигуудай бригадые хүтэлбэрилнэ Владимир Петрович сут хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, мүн предприятиингаа хүтэлбэрилэгшэдэй этигэл найдабарида хүртэжэ, энэшье уялгаа магтаалда хүрэмөөр дүүргэжэ байнхай. Тэрэнэй ударидадаг нүүрһэ малтагшадай бригада арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые 110 процент дүүргэнхэй. Энэ хадаа эрмэлзэл түгэс коллективэй оролдолгоор туйлагдаһан амжалта мүн.

Р-С. СЫМБЕЕВ.

ШАГНАЛ

...артийна, совет ба ажа... органуудта удаан ...соо аша үрэ ехэтэй... хүдэлһэнэйнь түлөө ...үрэһөөр 50 наһа гүй...нтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо нүхэр **Михайлов Николай Никитовичые Хүндэлэлэй** грамотаар шагнаа.

...СФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

...СФСР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...оциалис хуули бэхижүүлхэ талаар аша габьяатай ...һанайнь түлөө «РСФСР-эй габьяата юрист» гэһэн хүн...э нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ
...ашкин Сергей Борисовичта — Буряадай АССР-эй ...тицын министрэй орлогшо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

...Москва, 1983 оной январиин 10.

СОВЕТ ЛИТЕРАТУРЫН ОМОГОРХОЛ

А. Н. Толстойн түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай үдэшэ.

Зориг бадаруулма, уран хурса зохёолнуудай автор ба дүлэтэ патриот мэтээр совет литературын түүхэдэ Алексей Николаевич Толстой ороо юм. Январиин 10-да Москвада, ССР Союзай Ехэ театрта болоһон баярай суглаан уран зохёолшын түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулагдаһан байна.

Нүхэд В. В. Гришин, П. Н. Демичев, М. В. Зимянин, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар Б. И. Стукалин болон В. Ф. Шауро үдэшэдэ байлсаа.

Бүхэсоюзна ойн баярай комитедэй гэшүүд, эрдэм ухаанай болон соёлой ажал ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Бүхэсоюзна ойн баярай комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков үдэшые нээгээ.

Шэнэ социалис соёл болбосорол байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилтэрээ Алексей Толстой орёо хүшэр зам дабажа гараһан юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Ниитын шэнэ хүсэнүүдтэ һуури гаргажа үгэхэ ёһотой зонхилхы ангитай уран зохёолшо үшөө тиихэдэ зүришэлдөөтэй байгаа гэжэ XIX зуун жэлэй ородой литературын агууехэ ёһо заншалнуудые саашадань үргэлжэлүүлһэн уран зохёолшын октябриин урда тээхи бүтээлнүүд харуулаа. Орёо хүшэр туршалгануудай жэлнүүдые гаталжа, хари газарта зобожо, уран зохёолшо зүб замаа олоһон байгаа. Үе сагайнь социальна хубилалтанууд, социализмын суртал бодолнуудай дура татама хүсэн. Эхэ орондонь дэлгэрһэн революционно шэнэдхэлгэ зүб замаа олоходонь туһалаа.

А. Н. Толстойн үзэл бодолой ба уран һайханай талаар тогтонижоходонь, А. М. Горький тон ехэ үүргэ дүүргэһэн юм. Арад зоной дунда һуурияа олоходонь, соёлой байгуулалтын ленинскэ политикые бүхы зүрхөөрөө хүлеэн абахадань, революционно бодото байдалда алба хэлгэдэ уран бэлигээ зорюулхадань А. М. Горький уран зохёолшодо туһалһан байгаа.

Бодото байдалһаа үндэһэлһэн томо ехэ зохёолнуудые уран зохёолшо манда орхёо. «Хождение по мукам» гэһэн эпопей дотороо хуби заяанайнгаа эзэн болоһон арадай агууехэ тэмые тэрэ харуулаа. Трилоги дотор революцида хабаадагшадай образууд, дэлхэйе шэнэдхэхын түлөө тэмсэлдэ олониитэ арадай баатар зоригто хэрэг уран хурсаар, дүүрэнээр харуулагданхай. Түүхын агууехэ хубилалтануудай үе саг А. Н. Толстойн гол анхаралда хододоо байдаг һэн. Шэнэ түхэлэй совет түүхэтэ романиие Толстой анха түрүүн байгуулһан габьяатай. «Петр I» гэжэ романиинь шэнэ юумэ үүсхэһэн зохёол болоо һэн. Үнгэрһэн сагта хандуулагдаһан зохёол дотор түүхые зохёогшо, тэрэнэй хүгжөөгшэ гол хүсэн мэтээр Россиин арад харуулагдана.

Алексей Николаевич Толстойе тэмдэглэжэ байхадаа, ниитын гайхамшагта ажал ябуулагшада хүндэлэл үзүүлнэбди. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй Науканудай академиин бодото гэшүүн А. Н. Толстой гансал совет бэшэ, мүн дэлхэйн олониитын дунда ехэ хүндэтэй һэн.

Эб найрамдалай, гуманизмын болон социальна дэбжэлтын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг уран зохёолшо совет гүрэнэй эб найрамдалта политикые эсэшэ сусашагүйгөөр идхан нэбтэрүүлдэг һэн. «Эб найрамдал хадаа соёл болбосорол хүгжөөхэ түрүүшын эрхэ байдал мүн» гэһэн үгэнүүдээр тэрэ бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдтэ хандаа һэн. Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түшэг болон туг баригша—Совет гүрэнэй агууехэ түүхэтэ уялгые баталха зуураа, амгалан байдалай аша туһада хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхые тэрэ уряалдаг һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Эхэ орон, тэрэнэй алдарта үнгэрһэн үе саг тухай хөөрэһэн публицистическэ хурса зохёолнуудынь фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ совет хүнүүдые урмашуулдаг һэн. Совет патриотизмын халуун мэдэрэлые, совет хүнүүдэй баатаршалгые уран зохёолшо статьянууд, рассказууд, очеркнууд дотороо харуулдаг байгаа. Алексей Толстойн ажабайдал болон ажал ябуулга хадаа социалис искусствын, революцида болон эхэ орондоо, коммунизмын хэрэгтэ алба хэхэ искусствын хизааргүй ехэ арга боломжонуудые харуулна гээд үгэ хэлэгшэ түгэсхэлдээ мэдүүлээ. Тиин мүнөөшье уран зохёолой ба ниитын ажалые тэгшээр ябуулха талаар Толстой совет уран зохёолшодто жэшээ болоһон зандаа.

Уран зохёолшын нютагайхидай зүгһөө үгэ хэлэһэн КПСС-эй Куйбышевска обкомой секретарь Н. Панов, ороной уран зохёолшодой олониитын түлөөлэгшэд А. Иванов болон Ю. Жуков (Москва), Д. Гранин (Ленинград), В. Коротич (Украина), М. Ибрагимов (Азербайджан), И. Чигринов (Белорусси), Совет Армиин болон Далайн сэрэгэй Флодой главна политическэ управлениин начальнигай орлогшо Б. Уткин олон үндэһэ яһатанай совет соёл болбосоролой хүгжэлтэдэ тон ехэ хубита оруулһан А. Н. Толстойн зохёол бүтээлнүүдэй удха шанар тухай хэлээ. Түрэл оронойнгоо болон тэрэнэй баатар габьяата арадай түлөө омогорхолой мэдэрэлээр нэбтэрһэн тэрэнэй номууд шэнэ үеын совет уншагшадые оюун бодолой талаар баяжуулна, хилын саанашье ехээр мэдээжэ болонхой.

Түгэсхэлдэ искусствын уран бэлигтэнэй концерт болоо. А. Н. Толстойн зохёолнуудһаа абтаһан фрагментнүүд зэдэлһэн байна.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэелүүлхын түлөө

БҮРИ УРАГШАТАЙГААР ХҮДЭЛХЭ

Гүрэн түрымнай байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн баярай жэл түгэсэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэймнай тэг дундахи жэл эхилбэ. Бүхы совет арад энэ жэлые эршэтэ социалис мүрысөөнэй охин соо угтаба гээшэ. Совет арадай ажалай ба политическэ үндэр ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр саашадаашье хүдэлхэ эрмэлзэлтэй байhые КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум тэмдэглээ hэн. Гэхэтэй хамта гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэдэ хэмгүй ехэ гаргаша гаргагдана гээд Пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдээ. Тиимэhээ арадай ажахын ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ зорилго түбхын түрүүндэ табигдана.

Бүгэдэ арадай үмэнэ табигдаhан энэ холын хараата зорилгонууд манай «Бурятгеология» нэгэдэлэй хүдэлмэришэдтэшье сэхэ хабаатай гээшэ. Тиин бидэ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ ажалые шүүмжэлэн хаража, дүнгүүдыень согсолон, энэ жэлэйнгээ, мүн саашанхишье үеын зорилгонуудые тодорхойлжо байнхайбди.

1982 ондо манай нэгэдэлэй коллективүүд 19 шэглэлээр геолого-шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулhан байна. Тэдэнэй гол хүдэлмэринүүд гэбэл, полиметаллнуудай, плавиково шпадай нөөсэнүүдые бэдэрэлгэ, геологическа зураг буулгалга болоно. Бүхы геологическа даабари дүүргэхэ хэрэгтэ СССР-эй Геологиин министерствэhээ 24 миллион 445 мянган түхэриг мүнгэн hомологдоhон юм.

Холодныын, Жарчихинска, Хара Нуурай, Эгэтын ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые ашаглалга хадаа үнгэрэгшэ жэлдэ Гүрэнэй түсэбтэ оруулагдаhан байгаа. Мүн Байгал-Амарай түмэр зам шадар бэелүүлэгдэхэ геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэри РСФСР-эй Геологиин министерствын тусхай хиналтада абтанхай.

Ашагта малтамалнуудые, илангаяа барилгын материалнуудай, плавиково шпадай нөөсэнүүдые шэнжэлхэ талаар мүнөө нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй. 1982 ондо ашагта малтамалнуудай 20 хэбтэшэ гүйсэд шэнжэлэгдэhэн, 15 хэбтэшэдэ шэнжэлгын түрүүшын хүдэлмэри хэгдэhэн байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэдэлэймнай геологическа хүдэлмэриин түсэб гол түлэб дүүргэгдээ. Гэбэшье хара туулганай ба цинкын нөөсэнүүдые элбэгжүүлхэ талаар асуудал үшөө хүсэд элирээгүй. Иимэ шэглэлээр шэнжэлгын хүдэлмэри Хойто-Байгалай, Яруунын районуудта ябуулагдаhан юм. Хойто-Байгалай геолого-бэдэрэлгын экспедициин ажалаа унжагайруулhанай шалтагаанаар Битимэй парти үрэмдэн малталгын ба ханааб таталгын хүдэлмэри эхилхэ аргагүй. Тэрээнhээ уламжалан бүхы хүдэлмэриинь дүн хойшо татагдаа бшуу.

Нэгэдэлэй хүдэлмэриие бүхы технико-экономическа талаhаань хаража үзэхэдэ, 25 миллион шахуу түхэригэй хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Энэнь 1981 онойхиhоо 1,5 миллион шахуу түхэригөөр ехэ. Гансал Сэлэнгын, Хойто-Байгалай экспедицинүүд энэ түсэбөө дүүргээгүй үлэшоо. Хоёр миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэриин хэмжээн 1980—1981 онойхиhоо дээшэлээгүй, хэлсээ баталжа бүтээhэн 600 мянган түхэригэй хүдэлмэриин хэмжээн 1981 онойхиhоо үлүү гараагүй. Тиин 1,9 миллион түхэригэй ургалта имагтал өөрын хүсөөр түйлагдаhан байна.

Ажалай бүтээсэ 6,7 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагдаhан. Энэ түсэб оройдоол 5,7 процентдэ хүргэгдөө. Мүн үйлэдбэриин бүтээсын ургалта салин хүлhэнэй хэмжээн хоёр тааралданагүй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэл соо үйлэдбэриин бүтээсэ 0,2 процентээр доошолходонь, салин хүлhэнэй дунда зэргын хэмжээн 2,1 процентээр дээшэлhэн байха юм. Энэ хадаа гол түлэб хэмhээ олон хүдэлмэришэдые барихаhаа болоно. Жэшээлбэл, Түбэй геологическэ экспедицидэ 19 хүн, геофизическэ экспедицидэ 11 хүн, Багдаринай экспедицидэ 5 хүн, Хойто-Байгалай экспедицидэ 10 хүн, Үдэ-Витимэй экспедицидэ 10 хүн хэмhээ гадуур хүдэлгэгдэhэн байха юм. Тэдэнэй ганса салин хүлhэндэ 345 мянган түхэриг түлэгдөө. Энэ талаар мүнөө жэлэй эхинhээ нарин журам байгуулха түсэбтэйбди.

Хэнэйшье мэдэhээр ажахын амжалтанууд хүтэлбэрилэгшэдэй ударидахы шадабариhаа, хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл, шадабариhаа нэн түрүүн дулдыдадаг гээшэ. Тиимэhээ хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэхэ, тэдэниие хубаарилан табиха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Нэгэдэлэй бүхы коллективүүд энэ асуудалаар хоорондоо мүрысэдэг, бэе бэеынгээ ажалые шалгадаг юм. Геофизическэ ба Хойто-Байгалай экспедицинүүдтэ кадрнуудай талаар директорэй орлогшын тушаал бии болгогдонхой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй, мүн 1982 оной түсэб, уялгануудые сүм бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөн нэгэдэлэймнай коллективүүдэй хоорондо үргэнөөр дэлгэрээ hэн. Тэрэ мүрысөөн ССР Союзай байгуулагдаhаар 60 жэлэй алдарта ойдо, мүн СССР-эй Профсоюзуудай XVII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан байна. Профсоюзуудай съездын урда тээхи социалис мүрысөөндэ түрүүлhэн мастернууд А. Л. Карпов, П. Е. Котляровский гэгшэдэй ударидадаг үрэмдэн малтагшадай бригаданууд болон ажалай арбан түрүүшүүл Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа hэн.

Харин ССР Союзай байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөндэ нэгэдэлэймнай бүхы коллективүүд, бүхы хүдэлмэришэд хабаадаhан байна. Тэрэ мүрысөөндэ геофизическэ экспедициин коллектив илангаяа ехэ амжалта түйлажа, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Совездэй ба облсовпрофой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн. Мүн нэгэдэлэй 10 хүдэлмэришэд СССР-эй 60 жэлэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө бэлэй.

Нэгэдэлэй коллектив республикынгаа предприятинуудай хоорондын, мүн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хабаадалсаа. Энэ мүрысөөнэй дүнгүүдээр 1982 оной нэгэдэхи, хоёрдохи кварталнуудта манай нэгэдэлдэ РСФСР-эй Геологиин министерствын гурбадахи мүнгэн шан олгогдоо hэн. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр Сэлэнгын геолого-бэдэрэлгын экспедициин мастер М. Г. Брянскиин ударидадаг үрэмдэн малтагшадай 51-дэхи бригадын коллектив министерствынгээ эрхим бригаданууда тоодо нэрлэгдээ бэлэй.

Гэхэтэй хамта социалис мүрысөөнэй эмхидхэл бүхы коллективүүдтэмнай нэгэ адли гэхын аргагүй. Жэшээлэн хэлэбэл, бүхэли жэл соо экспедицинүүдэй хоорондын мүрысөөнэй дүн нэгэтэшье согсологдоогүй, түрүүшүүлшье тодоруулагдаагүй байха юм. Үдэ-Витимэй экспедицидэ хэдэн жэлэй туршада мүрысөөнэй эмхидхэл hула зандаа байhаар. Мүн Хойто-Байгалай ба Сэлэнгын экспедицинүүдтэ энэ хэрэгтэ анхарал hуларуулагданхай.

Тиихэдэ бригаданууд ай хоорондын социалис мүрысөөндэ тодорхой hайн эмхидхэл хэрэгтэй. Үрэмдэн малталгын бригадануудай ажалhаа бүхы нэгэдэлэй хүдэлмэриин экономическа ба геологическашье ашаг үрэнь дулдыдадаг шуу. Мүнөөнэй байдалаар харахада, жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые оройдоол юhэн бригада дүүргээд байна. Эндэ нэгэдэлэй саг үргэлжын түрүүшүүл, мастернууд М. Г. Брянский, А. Л. Карпов, В. В. Ихинов, В. Н. Радомский, Л. А. Остапчук гэгшэдэй бригаданууд лэ болоно. Үшөө табан бригадын хүдэлмэриин дүнгүүдые дунда зэргээр сэгнэмээр. Харин 15 бригада жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй үлэшоо. Энэ хадаа бүхы бригадануудай 25 процент.

Энээнтэй хамта, эгээл гэмшэлтэйнь гэхэдэ, саг үргэлжэ жэгдэ hайнаар хүдэлжэ, социалис мүрысөөнэй манлайда дабшажа ябаhаншье коллективүүдтэ анхарал онсо хандуулагдангүй, ажалдань таарамжатай эрхэ байдал олгогдонгүй байха ушар али олон үзэгдэнэ. Жэшээнь, Сэлэнгын экспедицидэ саг үргэлжэ hайнаар хүдэлжэ, нэгэдэлэйнгээ коллектив доторобой, мүн республикынхие мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ түрүүлhэн үрэмдэн малтагшадай 51-дэхи бригада ямаршье тиимэ шалтагаангүйгөөр гидрогеологическа худаг малталгада табигдаhан байха юм. Дадал бэшэ ажалда табигдахадаа бригадын ажалай бүтээсэ доошолоо. Тингэжэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ үшөө нэгэ бригада нэгэдэлдэмнай үгы болобо.

Бригада бүхэнэй өөр өөрынь нөөсэ арга боломжонууд анхарагдангүй үлэшэнэ. Ажалай саг дэмы hамшааха ушар үшөөл олон.

1983 он хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ хаhа болохо гээд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. Тиимэhээ манай нэгэдэлэй коллективүүд ажалайнгаа бүхы дутагдалнуудые, нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэд элирүүлэн, улам ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлхые оролдохо зорилго урдаа табинхай.

П. ШОБОГОРОВ,
«Бурятгеология» нэгэдэлэй генеральна директор.

У Л А М А Б Ь Я С Т А Й Г ... Э Р М Э Л З ... Т Ү Г Э С Ө ...

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн манай коллективтэ эршэмтэйгээр дэлгэрээ бэлэй. Агуехэ Октябриин социалис революциин 65 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалша коллективүүдэй дунда үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн согсологдожо, энээндэ шалгарагшад урмашуулагдаhан, эмхидхэлынь шэнжэлэгдэhэн, саашадаа ямар асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулха шухала байhаниинь тодорхойлогдонхой.

Байгалай эрьеые зүбшаhан тоннельнүүдые малтан бэхилжэ байhан «БАМтоннельстрой» манай 16-дахи отрядай коллектив урда жэлнүүдтэхи шэнги энэшье жэлдэ эрхим үрэ дүнгүүдые түйлажа байна. Энэ hайн жэшээтэ үйлэ хэрэг хадаа отрядай хүтэлбэриин, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа, энэ шухала хэрэгые зүбөөр хүтэлбэрилжэ байдагай ашаа үрэ мүн гэжэ тэмдэглэмээр ха.

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулhан социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай суурянай зэдэлхэтэй зэргэ коллективэй дунда эмхидхэлэй болон нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан байгаа. Тэдэнэр партбюрогой ба постройкомой хамтын заседани дээрэ баталагдаа hэн. Удаань бригада, участок бүхэндэ хүдэлмэришэдэй суглаан зарлагдажа, түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялганууд абтаhан байха юм. Тиихэдээ 1982 оной түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа.

Бүхы участогууд, мүн отряд бүхыдөө «СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн нэрэдэ хүртэхын түлөө тэмсэлдэ жагсаhан тухайгаа мэдүүлээ. Тиихэдэ гурбан участогайхид «Коммунис ажалай коллектив» гэhэн нэрэ солодо хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсобо.

Уридшалан ябуулжа эхилhэн эмхидхэлэй хүдэлмэримнай түрүүшынгээ hайн үрэ дүн асаржа захалаа. СССР-эй профсоюзуудай XVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүнгөөр манай тоннельнэ 16-дахи отрядай коллектив «СССР-эй профсоюзуудай XVII съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн Буряадай облпрофсоведэй президиумэй дипломоор шагнагдаха хабатай байгаа.

Энэ хүдэлөөндэ ганса хүдэлмэришэд хабаадана бэшэ. Отрядай албанай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хубиин зохёохы түсэб-уялга абанхай. Тэдэнэр орон дотороо, мүн гадаадын гүрэнүүдтэ хэрэглэгдэдэг Метрополитен болон тоннель барьдаг коллективүүдэй түрүү арга дүршэл өөhэдынгөө үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлэ ехэ оролдолго гаргадаг гээшэ. Энэ талаар тэдэнэр хүдэлмэришэдтэ, тоннель малталга дээрэ сэхэ хүдэлжэ байгшадта ходо соносхожо, зүбшэжэ байдаг заншалтай юм.

Социалис мүрысөөнэй гурим үшөө жэлэй эхиндэ шэнэлэгдэн хубилгагдаа hэн. Тиихэдэ звено, бригада болон участогууд өөhэд хоорондоо социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталанхай. Байгал далайн эрьеые мүргэн тулаhай хабсагай шулуун хадануудые түнхин малтажа байhан участок, бригада болон звенонуудай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй ябаса үдэр бүри нийтын анхаралда соносхогдожо байдаг. Гуримай ёhоор мүрысөөнэй дүн hара бүхэнэй дүүрэхэлээр лэ согсологдожо, илагша коллективүүдэй хүндэдэ ажалай алдар солын улаан туг үргэгдэнэ. Бусад бригада болон участогуудай хүдэлмэриин дүн квартал кварталаар гаргагдана. Илагшадта баяр ёhололой оршон байдалда дамжуулгын Улаан туг, Хүндэлэлэй вымпел, Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шан барюулагдана.

Манай отрядай коллектив управлениингээ тоннельнэ 11-дэхи отрядтай мүрысэдэг. Эдэ хоёр коллективүүдэй хүдэлмэриин ябаса тухай мэдээсэл социалис мүрысөөнэй экран дээрэ харуулагдаа, дүнгынь квартал соо нэгэ дахин гаргагдана. Тиихэдээ хамта бригадирнууд, түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдhээ бүридэhэн делегаци хоёр талаhаа бэе бэедээ квартал соо нэгэ дахин заатагүй ябалсадаг, нүхэд нүхэдэйнгөө ажал хэрэгтэй, түрүү дүй дүршэлтэй танилсадаг. Иимэ хэмжээ ябуулга хадаа социалис мүрысөөнэй ябасада, үрэ дүнгынь дээшэлүүлгэдэ ехэ туhа хүргэдэг гээшэ.

«СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо — габшагай ажалай 60 недели» гэhэн үүсхэл район соо манай отрядай коллективтэ эхи түрүүлэн мүндэлөө hэн. Энэ хүдэлөөнэй дэлисэ үргэн. Дүнгынь пятнийца бүхэндэ гаргагдажа, отрядай начальнигай үнгэргэдэг зүблөөн дээрэ таhалгарнагүй соносхогдожо байдаг юм. Гадна энэ ушараар тэрэ дары «Сахилгаан» хуудаhаар дамжуулан, олониитэдэ мэдээсэгдэнэ бшуу. Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ, ябасада нүлөөлхы үүргэ дүүргэдэг харуулан ойлгуулгын агитаци (уряа лозунг, плакат, диаграмма гэхэшэлэн), уран шэмэглэлтэй бусад зүйлнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ хүдэлмэри 4-дэхи участогта (начальник В. Н. Сергеев, цехкомой түрүүлэгшэ В. И. Вирц) удха хурсатайгаар, гүйсэд дүүрэн хэгдэдэг.

Хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ түрүү технологи үргэнөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр нэбтэрүүлхэ гол зорилготойгоор бригадирнуудай совет манай отрядта байгуулагданхай юм. Отрядай захиргаанай, партбюрогой болон профсоюзай постройкомой хүтэлбэри доро түс совет квартал соо нэгэ дахин заседаниида үнгэргэдэг. Тиихэдээ, шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл хэр зэргээр бригадынгаа хүдэлмэридэ нэбтэрүүлжэ байhан тухайгаа, саашадаа ямар хэмжээнэй абтаха байhан тухай, ямар дутагдалнуудай ушардаг тухай бригадирнууд зүблөөн дээрэ тоосоо хэдэг байна.

Түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөнэй ябасада, үрэ дүнгүүдтэнь саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнэй ажал ябуулга ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. 1982 оной хүдэлмэриин түсэбэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhан тухай эмхидхэлэй - техническэ хэмжээ ябуулганууд тухай, 1981 ондо эмхидхэгдэhэн алмалта, арьбалалтын гурим сахиха талаар харалгын дүнгүүд, мүн 1982 ондо үйлэдбэриин арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ тухай асуудалнууд зүблөөн дээрэ хэлсэгдэhэн байна. Энэ hүүлшын асуудал тушаа богонихоноор тогтолтой хаш. Ажалаа подрядна гуримаар эмхидхэхэ хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдоо. Һэдондо үнгэргэгдэhэн харалгын аша туhаар 39,5 мянга гаран түхэригэй алмалта түйлагдаа. Энэ харалгада эдэбхитэй хабаадал-

саhан 30 ну... да хүртэhэн ...

Тоннельнэ ... дай хүтэлбэри... ком ажалай, журам бэхи... гурим сахиха... харалаа ходо... даг. Ажалша... байдал тушаа... таатай зохи... тогтоолго тү... мүн лэ горит... дэлмэришэдэй... рануудта эмхи... сэбэр байдал... Тэндэ байрла... шэн бүхэн h... ажаhууха дү... ломжотой. Хү... ха, hэлгэн үм... ха, юумээ хи... ганууд бии. ... булангууд, ... левизор hайн...

Мүрысөөнэй... тын ёhоор ... мэргэжэл дээ... тэ зохихо а... лагдана. Жэлэ... шо 200 шах... рой, газар ү... тонцигой боло... гэжэл шудала... тийна, комсо... экономическа ... коллективэйм... хүнүүд ябадаг...

Гэхэтэй ха... дэлмэридэ дү... то үгы гэжэ ... боломоор бэш... hээ хойшо ш... рэ найман ... Хүдэлмэридөө... хэ, зайгуултах... ушарhаар. Б... дуталдана. 38... ра абаха гү... рүүлхэ ээлжэ... мэ байдал, х... hээр, манай ... түбэг ушарууд... бшуу. Эдэ бо... туу дунданууд... усадхахын ту... абтана.

Ажалшадай ... лис мүрысөө... тэйгээр эмхи... нэй ябасада ... анхарал таби... ашаар манай ... бан нэгэдэхи ... хоёрдохи жэл... саралгын хүд... бые 1982 он... дүүргэhэн ту... hэн. Мүнөө ... табан жэлэй ... гоор хүдэлжэ ... нельнүүдые ... ноор бэхилэн ... хи түхеэрэлгэ... хохо хүдэлмэр... гаар ябуулагда...

Агуехэ Ок... люциин 65 ж... дэрлэжэ сагай... үеэр гурбадай... хүдэлмэриин ... hэн. Гурбан ... рдай түсэб ... өөрын хүсөөр ... 293,4 процен... сөөр товарна ... гаха—115,2 ... гэгдэhэн байн... дүн түйлаhан... КПСС-эй Хойт... ком, райсовед... соведэй гүйсэ... нельнэ 16-дах... лективые ра... шадай дунда ... рысөөндэ илаг... лоод, дамжуу... гаар, Хүндэлэ... шагнаhан байн...

Энэ үндэр ... рюу болгон, ... тив улам эр... дэлхэ, СССР... даhаар 60 ... лай бүри ехэ... угтаха эрмэлз... тэмдэглэе.

«БАМ... барилгын ... тоннел... отрядай ... построечн...

Э. БУДА...
Хойто-Байга...

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Зэдын районой финансын таhагай коллектив эрхим амжалта түйлаба. Түс коллектив районойнгоо бюджет hайнаар гүйсэдхөө, бүхы ажахынууд организацинууд болон эмхи зургаанууд мүнгэеэ саг дарыдань бюджедтэ оруулhан байна. 1982 оной 4-дэхи кварталда эрхим амжалта түйлаhанайнгаа түлөө СССР-эй Финансын министерствын, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Президиумэй хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Л. РИНЧИНОВА,
республикын Финансын министерствын кадрнуудай таhагые даагша.

Буряадай хүдөө ажахын институтай hуралсалай «Байгал» ажахыда ажалай ветеран, дүршэлтэй малшан Ринчин-Ханда Бадмацыреновна Бадмаева олон жэлэй туршада хонин hүрэг эрхилэлсэжэ ябана. Тэрэ түрүүшын үедэ ехэ хонидой отара даажа, яhала амжалтатай ажаллаа. Нүхэр Бадмаева өөрынгөө хани нүхэр Владимир Гармажаповичтай хамта жэлhээ жэлдэ хонин бүриhөө хурьга абажа, ажахы болон район дотороо суурхадаг hэн.

Ринчин-Ханда Бадмацыреновна хэдэн жэлэй урда тээ наhанай амаралтада гарахадаа, hайн дураараа эмэ түлгын отара даажа абаа бэлэй. Мүнөө Ринчин-Ханда Бадмаева эмэ зуhагай отара харууhалжа байна. Ерэхэ жэлдэ энэ малаа ажахын түрүү хонишон, байгша оной дүнгөөр районой чемпион болоhон Александра Шойжилжановна Норбосвада тушаажа үгэхэ юм.

Тэрэ энэ жэлэй малай үбэлжэлгые гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулжа, Буряад оронойнгоо 60 жэлэй ойн hайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ үсэд шангаар хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р-Х. Б. Бадмаева.
Д. БАЛДАНОВАЙ фототекст.

«Комсомольская правдын» радиостанци Шэнэ жэлэй урда тээ ашаглалгада оруулагдаа. Полярна экспедицидэ хабаадагшадтай газетын редакци сэхэ холбоотой болоо. Иимэ радиостанциие нээлгэ — урданай ёhо заншалай үргэлжэлэл. 1937 ондо папанинецуудтай иимэ хэлхээ холбоон байгуулагдаhан байгаа. Тиихэдээ иимэ станциин эгээл түрүүшын дохёо 1930 оной майн 30-да редакцида хүрөө hэн.

«Комсомольская правдын» Полярна экспедициин ахалагша радист Леонид Лабутин 1979 оной зун эрэлхэг зоригтой долоон санашадай Хойто полюс хүрэхэдэ, тэндэhээ дамжуулгануудые хэhэн байгаа. Тэрэ гэhээр тэрэнэй дохёонууд дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Комсомолкын» радиостанци эфиртэ гараба.
ТАСС-ай фотохронико.

Зурагаал

НАЙДАМТАЙ ХҮН

Баир Будаевтай, тэрэнэй амаралтада hаяшаг гараад байhан үедэ уулзабабди.

— Хуряалгын hүүлээр намарай паар хахалалгада звеногоороо нилээн ябаабди. Түсэб, даабаринингаа дүүргэлтые hайн болгоhон байхабди, — гээд тэрэ хөөрөө hэн. — Хабартаа газар хахалалгада. зундаа паар элдүүрилгэдэ ябаабзабди даа. Хүдэлмэри дууhахагүй ха юм.

Түрүүшынхеэ хүдэлжэ эхилhэн тухайнь hурабабди.

— Мэдээжэ юм ааб даа. Һургуулиин ахалагша классуудта hуража байхадаа, трактор, машина үзэдэг hэмди. Тингээд зүн болоходо, трактор дээрэ хүдэлөөд абахаш. Тингэ-тиигэhээр лэ энэ хэрэгтэ яhала дүршэлтэй болошоо бэлэйб, — гэжэ харюусаба.

Армида Баир сапёроор алба хээ hэн. Хахад жэлэй hуралсал гараад, отделениин командир болобо.

— Хүнэй хойно ороогүй бэзэб даа. Сапёрой албан гээшэ хүшэршье, харюусалгатайшье. Сэрэгэй хойно ябаха бэшэ, харин түрүүн, минэшье бэдэрхэдээ, үhа мүрэниеш гаталхадаа, бидэнhээ бүхы юумэн дулдыдаха ха юм.

— Тэндэшье баhал техникэ дээрэ хүдэлхэ ушар гарадаг hааб даа?

— Тиимэ ааб даа. Мүнөөнэй сапёр гээшэнии ганса хүрзэ, миинэ бэдэрдэг түхеэрэлгэ хоёрые бараад ябахаяа үниинэй болинхой юм гүбэ. Бар хүсөөрөө шиидхэжэрхихэ саг hалаа. Хаанашье hаа, дүршэл шадабари, эрдэм мэдэсэ хэрэгтэй. Армии юугээрээ, нэн түрүүн, туhатай байгааб гэхэдэ, ямаршье эрхэ байдалда түнхарихагүй, элдэб эсын онол арга хэрэглэн, даалгагдаhан даалгабаряа заабол дүүргэхые hургаа. Юрын ажабайдалда хүнүүд өөрынгөө хүсэ шадалые гүйсэд мэдэрдэггүй байна. Жэшээнь, зунай hуралсалай үедэ хэдэн сүүдхэ соо унтангүй шахуу хүдэлхэш. Сапёргүйгөөр арминшье, ротыншье доботолго эхилхэгүй ха юм. Энэ үедэ отделениимнай хүбүүд нэгэ хүн шэнги эбтэй, эетэй, бэе бэеынгээ үгэ ойлголсожо хүдэлдэг байгаа.

Баирай армиhаа ерээд, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхоздо хүдэлжэ байтарынь, «Кировец» түхэлэй тракторые шудалхыень курсада тэрэниие эльгээбэ. Мүнөө үедэ бүтээсэ ехэтэй эдэ тракторнууд ажахы бүхэнэй гол хүсэниинь болонхой. Тиимэhээ эдэ тракторнуудта хүдэлхөөр эгээл дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд томилогдодог. Баир звеное даагшаар табигдаба. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд бүри армиин урда тээ тэрэнэй hайнаар хүдэлhэниие мартаагүй ха юм. Армиhаа ерэхэдээ дүршэл шадабаринь бүри нэмэнхэй, ёhотойл эрэ болоод Баир бусаа hэн ааб даа.

Мүнөө звенодонь наhаар залуушье hаа, нилээд дүршэлтэй болоhон хүнүүд хүдэлнэ. Нэрлэбэл, КПСС-эй гэшүүн Борис Сапунов, сельскэ Соведэй депутат Нима-Цырен Жамсаранов, залуу механизатор Юрий Томский. Эдэмнай ямаршье үедэ эрхимээр хүдэлдэг хүнүүд гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд батаар найдадаг. Энэ найдабариинь звеногой гэшүүд бодотоор харюулжа шададаг.

— Хабарай тарилгын үедэ Баирай хүтэлбэрилдэг «Кировецүүдэй» звено 3000 шахуу гектар ороохото ургамалнуудай талмайе богони болзорто hайн шанартайгаар хахалаа hэн, — гэжэ «Заветы Ильича» совхозой ахамад агроном Ц. Н. Гомбоев хөөрэнэ. — Эдэниие оло дахин шалгаhанайшье үлүү. Баирта хэлэбэл, даабариеш хододоо гүйсэд дүүргэhэн байдаг. Хүбүүдыншье техникээ hайн мэдэдэг, техническэ харууhалгаяа саг сооhоо дүүргэдэг заншалтай. Энээнэй ашаар лэ эгээл хэрэгтэй, халуун хаhада эдэ тракторнуудnай жэншэдгүйгөөр түйлажа гарадаг гээшэ. Баирнай найдамтай хүн ха юм даа. Яараха тэбдэхэ гэжэ байхагүй. Үлэ мэдэг шогложо байгаад лэ, бүхы юумэнэй оншыень лаб байса олодог шадабаритай. Хүбүүдтээ үгэ дуулгасатайшье, нютаг зондоо хүндэтэйшье. Иимэ хүниие дэмжээгүйдэ аргагүй.

Нээрээшье далаад онуудhаа хойшо Баир жэл бүри шахуу механизаторнуудай районой, республикын суглаануудта ходо хабаададаг hэн. Социалис мүрысөөндэ илагшын олон тэмдэгүүдтэй. Үнгэрэгшэ намар, октябриин 23-да хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй совхоз доторой hайндэрэй үедэ Баир Будаевта тракторнуудай дунда совхозой чемпионой нэрэ зэргэ олгогдожо, алтан бэшэгтэй улаан торгон лентэ мүр дээгүүрнь зүүгдээ hэн.

Баирай гэр бүлэ тухай хэлээгүйдэ аргагүй. Тэрэ мүнөө тэбхэр гуша наhатай болоод байна. Люба нүхэрынь далайн хойто бэеын Боохон нютагай басаган. Вадим хүбүүниинь, Нима-Цырен басаганиинь hургуулиин болонхой. Женя хүбүүниинь hургуулида үшөө ороодүйхэн.

Баиртанай гэр Хурамшын гол үйлсэhөө тээ хажуу тээхэнэнь байдаг. Газааhаа хүриин шэрээр шэрдэгдэнхэй. Һургаагаар бариhан хорёогойнь захада хүдэр ягаан «Кировец» зогсонхой. Гэрэйнгээ хажууда—хорёод соото газартай. Нэгэ булангдань — үгэрсэ, помидорой грядканууд. Люба нүхэрынь хүүгэдэй саадта хүдэлдэг байhанаа, халта үбшэлөөд, мүнөө дээрээ гэрэй эзэн эхэнэр болоод байна. Зангаар угаа зулгы, үргэн долдой. Үhан буряад хэлээр, эндэхи нютагай үгэнүүдые оруулжа байгаад, хөөрэнэ. Хилээмээ эгээл пеэшэн сооhоо гаргажа байhан үедэнь орожо ерэбэб. Пүс-пүс гэтэр үнэhыень гараараа сэбэрлэжэ, хүбүүдээ тэбшэ соо хэхэ зүураа:

— Энэ талхаяа гэртээ баридаг заншалтайбди. Амтатай бэшэ гү, үзэгтылши, — гээд, нэгэ хүбригэй булангые хухалаад, намда үгэбэ. Арсалта юун байхаб даа. Үнэхөөрөөшье амтатай. Тингээд Люба саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Энэ өөрын ороохоор татаhан гурил бэшэ, магазинhаа абадагбди. Мүнөө зохид болошоо ха юм даа. Заримдаа магазинhаашье хилээмэ абажа эдидэгбди.

Тингээд Люба өөрынгөө Боохон нютаг тухай, түрэлхид тухай альбомоо харуулжа байгаад, хөөрэнэ. Баиртай элдэбын асуудалнуудаар яриалданабди. Тэрэмнай толгойгоо халта хазайлган энеэбхилжэ, бүхы юумэн тушаа өөрынгөө hанамжа дурадхаад лэ байха юм. Буряад хэлэн тухай хөөрэлдэнэбди.

— Биинн ородтоо, сэхыень хэлэхэдэ, тиимэшье бэрхэ бэшэ хүм. Армида байхадаа, энэ талаар ядалдадаггүй hэм даа. Тэд буряад hургуули дүүргээб, армиин hүүлээр ходо нютагтаа байнаб. Тиимэhээ энэ буряадаараа зугаалхадам бэлэншье, зохидшье. Түрэл хэлэмнай манай эрдэни ха юм даа. Даша Дамбаевай үгэнүүд дээрэ зохёогдоhон дуунуудта дуратайб. Тэрэмнай манай эндэhээ дүтэхэнэ Харганаа нютагта түрөө hэн гүб даа. Манайшье Хурамша, Гильбэрээр, Хүхэ нуурай эрьеэр яhала ябаhан, айлшалhан, мэргэн хурса үгөөрөө нютагайхидаа гайхуулhан домогтой.

Тингээд сонхоороо газаашань заагаад, хэлэнэ:

— Нютагнай hайхан даа. Тойроод — хада, модон. Зундаа сэлгеэн, гоё байдаг даа. Нютагтамнай буряадууд, ородууд эбтэй эетэйгээр ажаhуудаг. Манайшье звенодо хоёрнай — ород, хоёрнай — буряад. Бусадшье коллективүүдтэ баhал иимэрхүү. Юрэдөө, үгэеэ ойлголсоhон газарта хэзээдэшье амжалтатай байдаг гээшэ...

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.
Улаан-Үдын район.
Хурамша hуурин.

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ДҮЙ ДҮР...

Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглаха тала...
СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай харилсаан

Нөөсэнүүдые бодомжотойгоор, шадамараар хэрэглэхэ тээшэ ажахы эрхилэлгын гол зорилгонуудай нэгэниинь хододоо байhан. Арадай ажахын бүхэли комплекснуудта эрхим шанар түйлабал, тон ехэ материальна нөөсэнүүд алмагдаха болоно бшуу. Экономическа Харилсан туhалалсалгын Соведэй ажал ябуулгын зүблэхэ зүйлдэ алмалта, арьбалалтын дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ асуудал табигдана.

Иимэ дүй дүршэлэй үнэтэй сэнтэй байhаниинь мэдээжэ. Иимэ дүй дүршэлтэй болохын тула ехэ гаргаша хэрэггүй. Харин энээнэй ашаг үрэнь ехэ. Капиталис үйлэдбэриин эрхэ байдалда ажахы эрхилэлгын тааруу зүб арга онол hайн hанаагаар нэбтэрүүлхэ гээшэ бүтэшэгүй хэрэг ааб даа. Ехэ олзо олохын түлөө капиталистнуудай хоорондохи тэмсэлдэ нэгэ нэгэндээ хоро хүргэхын тулада иимэ арга шадамараар хэрэглэдэг ха юм.

Экономическа Харилсан туhалалсалгын Совет хадаа социалис интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлhэн шэнэ түхэлэй уласхоорондын экономическа эмхи болоно. Энэ зун болоhон сессиин hүүлшын заседани дээрэ «түлишэ, элшэ хүсэ болон түүхэй эд, тэрэ тоодо хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эд алмаха, бодомжотой зүбөөр гаргашалгын харилсаа холбоое шангадхаха зорилго» тодорхойлогдоо hэн. Энэ асуудалнуудаар, нэн түрүүн элшэ хүсэ ба материал алмаха арга болон техникэ зохёожо нэбтэрүүлхэ, дүй дүршэлөө халан абалсалгые үргэдхэхэ асуудалнуудаар дурадхалнуудые бэлдэхыень СЭВ-эй зургаануудта даалгагдаhан байгаа.

Эндэ олон зорилготой асуудал шиидхэгдэнэ. Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые шадамараар ашаглаха гээшэ түүхэй эд, материал, түлишэ минил алмаха гэhэн удхатай бэшэ. Мүнөөнэй эрхэ байдалда энэмнай арадай ажахын элдэб hалбаринуудай түүхэй элэй баазые үргэдхэхэ гэhэн удхатай бшуу. Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эдүүдые комплекснаар ашаглалга үшөө юугээрээ шухалаб гэхэ... ронхи байгаа... гаhаа хамгаала... гэн доро аша... шиидхэгдэнэ.

Хоёрдохёо ... түүхэй эд ... бэлдэлгые эмх... hургаал болом... тухай хөөрэл... Секретариадта... түрүүн ГДР-ые... Тэрэнэй дүй ... рида, Советск... хословакида ... гэээд онсолон... Тоо, баримта ... дн. Германий... ческа Респуб... лагдаhан түмэр... ладай 75 проц... 37, хара түү... цинкын 20 пр...

ҮЛЬДЭРГЫН ХОЁР ХҮБҮҮД

Декабрист Торсон Доржо Банзаров хоёр.

Мүнөөнэй хүн зондо эдэ хэд бэ гэжэ ойлгуулһанай хэрэггүй. Эдэ хоёрой нэрэ омогорхолнай болонхой ха юм. Гуурһанай шиир гарган, иимэ хоёр хүнэй нэрые бэшэхэдээшье, сэдьхэл ханана. Тиимэ һэн тула иимэ хоёр хүниие оруулалсаад, зүжэг бэшэһэн драматургын сэдьхэл ямараар ханаха зэргэтэйб? Иимэ хоёр хүнэй ролиие наадаһан артистнуудай сэдьхэл ямараар ханаха зэргэтэйб?

Доржо Банзаров — манай омогорхол. Зүб. Харин буряад бэшэ Константин Торсон яагаад манай омогорхол болохо юм гэжэ зариман олдохо гү? Үгы. Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй буряад зон эрхэ сүлөөгэй амтые һайн мэдэнэ.

Энэ эрхэ сүлөөгэймнай эхин һагабша аяар холын 1825 оной декабриин 14-дэ Сенадай талмай дээрэ болоһон үйлэ хэрэгүүдһээ эхитэй гүбэ. Декабристнуудай харгы һүүлдэнь Хориин талаар дамжан, Петровскын завод, Шэтэ болон Сэлэнгэ хүрэтэр үргэлжэлһэн түүхэтэй ха юм. Поэт Николай Дамдинов «Декабристын бэһэлиг» гэжэ шүлэглэмэл драмаяа 1974—1978 онуудта бэшэһэн байна. Поэт дүрбэн жэлэй туршада драма дээрээ ото һуугаа бэшэ. Зүжэгөө бэлэн болгоод, хоёр жэл соо «хэбтүүлһэн» байна. «Мартаһан» зүжэгөө дахин харахадаа, хажуу тээһээнь ондоо хүнэй нюдөөр ажаглаһан шэнгеэр хаража, тодо һонор хубилалта оруулха арга олоо гэхэ гү, али поэт энэ хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандаһан байна. Гүрэнэй буряад драмын Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай орденто академическэ театр нёдондо жэлһээ эхилээд, «Декабристын бэһэлигые» өөрынгөө сценэ дээрэ табижа байна. Залуу артистнар Дамба-Дугар Бочиктоев Цырендоржи Бальжанов хоёр тус тустаа Константин Торсон Доржо Банзаров хоёрой ролиие наадана.

Театрай коллектив шэнэ ордон соо зохёохы ажалаа үргэлжэлүүлжэ байна. Театрай тугта Ажалай Улаан Тугай орден зүүгдэбэ. Бүлэг нухэдтэ Буряадай АССР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдоо. Тэрэнэй тоодо артист Бочиктоев Дамба-Дугар Доржиевич оролсоно. Танил артистынгаа ургажа ябахада, хэн баярлахагүйб? Очерк бэшэхэ хүсэл түрэгдэнэ... Тэрэ үдэшэлэн «Декабристын бэһэлигһээ» нэгэ хэһэг харуулагдаба. Урдамнай танил Доржо Банзаров — Цырендоржо Бальжанов.

Би театр хараха дуратайшье һаа, артистын ажалые гүйсэд сэгнэдэггүй ябааб. Хоёр артистын нютагаймни хүбүүд бэшэ һаа, энэ зандаа наһа найнгаа зам гаталан үнгэршэхэшье һэн хаб. Мүнөө эндүүрһэнээ ойлгожо абааб. Артист ябаха гээшэмнай үндэр хэмжээнэй хэрэг байна. Дэлхэйе тойрон һамаржа үрдиһэн ородой үһан сэрэгэй капитан-лейтенант декабрист Торсон гү, али Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Банзаров боложо сценэ дээрэ наадахамни юунээр тэнтэй зол бэ! Агшан зуурашье түүхын иимэ нюурнууд боложо үзэхэмни ехэ байна. Теэд Бочиктоев Торсон, Бальжанов Банзаров боложо бүхэли үдэшэ наадана. Хэды дахин энэ зүжэг табигданаб, тэды дахин нютагай хоёр хүбүүд суута хүнүүд боложо хубилна, харагшадай үрэ зүрхые долгилуулна...

Энээн дээрэ Бальжанов Бочиктоев хоёр хэнэй хүбүүд бэ гэжэ нэмээ һаа, зохисотой хаш: эхэ, эсэгэнь хэд бэ? Колхознигууд. Эндэ гайхалтай юумэн үгы, ойлгосотой байна. Тиимэ хадань нэгэ жаа ондоогоор асуудалаа табия: буряад зон эрхэ сүлөөгөө олоогүй, урданайхидал адли хаанта Россин колони зандаа байгаа һаа, ямар байха байгааб? Үсэгэлдэрэй таряашадай хүбүүд мүнөөдэр артистнар болоод байха байгаа гү? Үгы даа. Буряадай иимэ драмын театр байха байгаа гү? Үгы даа. Буряад зоной эрхэ сүлөөгөө ололго Сэлэнгэдэ болон Баргажанда сүлэгдэһэн декабристнуудһаа эхин һагабшатай бэшэ аал! Тиимэ һэн тула бидэ декабристнуудаар омогорходогбди. Ород арадай түрүү хүбүүдэй буряад арадта хубисхалша гараа һарбайхада, буряад угсаатан тэрээниень тодожо абаха хабатай байгаа. Юуб гэхэдэ, өөһэдынгөө дундаһаа Доржо Банзаров мэтэ эрдэмтые дэбжээһэн арад хубисхалай хэрэгые ойлгохо зэргэтэй болоно ха юм.

Энэ нэгэ талаһаа. Нүгөө талаһаа социалис байгуулалта соо хүн гээшэ дүрбэн тэгшээр хүгжэхэ ёһотой гэгдэдэг байна. Үсэгэлдэрэй колхознигуудай хүбүүдэй артист бололго манай нюдэн дээрэ хараа байса бэелһэн энээнэй жэшээ боложо үгэнэ.

Би Дамба-Дугар Цырендоржо хоёрые тэдэнэй Үльдэргын дунда һургуулиин шаби ябахаһаань хойшо таниха б. Тэдэнэй эхэ, эсэгые бүри һайнаар мэдэхэб. Цырендоржо трактористын, Дамба-Дугар хонишоной бүлэдэ түрэһэн байна. Хоюулаа үнэр айлай эгээ ехэ хүбүүд юм. Бальжанов Дондок-Доржо юрын трактористһаа Яруунын районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат хүрэтэрөө дэбжэһэн байгаа. Бочиктоев Доржо Бочиктоева Цырма хоёр Үльдэргэдөө бүхы наһаараа хонин ажалда хүдэлөө. Мүнөө пенсидэ гаранхайнууд, һайн ажаһуудаг. Би Үльдэргэдэ «Коммунизм» колхозой зоотехнигээр арба гаран жэлдэ хүдэлһэн тула артистнуудай түрэлхидые һайн мэдэхэ байнаб. Искусствын түлөөлэгшэд болоһон хүбүүдые хүмүүжүүлһэн түрэлхидтэй адли сэдьхэлни омогорхолоор булгина.

Бальжанов Бочиктоев хоёр бусад нүхэдтэеэ хамта 1975 ондо Владивосток хотодохи искусствын Алас-Дурнын институт дүүргэһэн байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо анда нүхэд буряад драмын театрай сценэ дээрэ амжалтатайгаар хүдэлнэд.

Артист Цырендоржо Бальжановай эгээл ехэ роль Юрий Бондаревой «Эрье» соохи Никитин болоно. Бусад олон рольнуудые тэрэ наададаг байна. Энээнһээ гадна режиссёрой туһалагшаар, труппые даагшаар хүдэлдэг юм.

Буряадай АССР-эй габьяата артист Даба-Дугар Бочиктоев хамтадаа гуша тойрон роль наадаһан байна. Хоца Намсараевай «Тайшаагай ташуурта» Гончигой, Шираб-Нимбу Цыдендамбаевай «Нангин сэдьхэлдэ» Абахай хаанай, Баир Эрдынеевэй «Бэшэгдээгүй шүлэгтэ» студент Дашын рольнуудые наадаа. Монгол зүжэгүүдтэ — Жамсарангиин Лодойн «Энгэр газарта» Дамдин даргын, Чойжолын Чимидэй «Буурал абада» Шижээн рольнуудые наададаг.

Социалис байгуулалтын үедэ үдэһэн хүнүүд дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлэгдэдэг гээд нэгэ жэшээ харуулаа һэмди. Эндэ хоёрдохи жэшээ дээрэ тогтохо бологдоно. Ушар юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэн зүжэг бэшэжэрхиһэн байна. Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник Ринчин Бадмаевай бэшэһэн «Сагаан алтан» гэжэ зүжэг тухай эндэ хэлэнэбди. Энэ зүжэг баһал нёдондо жэлһээ эхилээд, мүнөө хүрэтэр академическэ театраймнай сценэ дээрэ табигдана. «Сагаан алтан» соохи хонишон Дамбын ролиие Дамба-Дугар Бочиктоев гүйсэдхэдэг. Дамба-Дугар иигэжэ эхэ, эсэгынгээ наһаараа хэһэн ажалые сценэ дээрэ харуулна ха юм. Теэд өөрөөшье арбадахиие дүүргэтэрээ, нилээн лэ хони адуулжа үзэһэн байха. Гэхэ зуура декабрист Торсоной роль наадалгань үнэтэй болоно.

Үльдэргэ нютагһаа урган гараһан хоёр артистын зохёохы ажал ябуулга тухай бодомжолходо, иимэ байна. Үльдэргэһөө урган гараһан бэлигтэй эрдэмтэд, уран зохёолшод бүхы Яруунаа суурхуулдаг юм. Үшөө дээрэнь бэлигтэй артистнууд нэмэжэ тодорбо ха юм!

Э. БАЛЖИНИМАЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ЁҺОТОЙЛ ГУЛАМТАНЬ БОЛОҺОЙ

ХЭЖЭНГЭДЭ СПОРТЫН ШЭНЭ ҺУРГУУЛИ БАРИГДАНХАЙ, ХАРАА ЗОРИЛГОНУУДЫНЬ ЕХЭ.

Дүтэһөө харахада, шэнэ баишан хаяал шэнэ, үзэмжэ һайтайгаар мэдэгдэнэ. Зал досоонь ороходомнай, паруул, ужэам, дүлаахашые олиба. Секцинүүд, гол түлэб, үдэһөө хойшо эхилдэг юм ха. Тиимэһээ үглөөгүүр ябаһан ухибүүдтэй уулзажа шадабагүйбди.

Түс һургуулиин филиалнууд Хүргэдэ, Загарата, Могсохоно, Дээдэ-Хэжэнгэдэ, Новокижингинскэдэ эмхидхэгдэнхэй. Булгандаһаа дүн хамта 600 гаран һурагшад хабаадана. Тэдэнэр гол түлэб бокс, барилдаан, һүр харбалга гүйлтэ-ерэлтээр мэргэжэнэ. Дээдэ һургуулитан 9 тренер һургуулида бэлдэнэ.

Буряадай багшанарай институдай физкультурын факультедые дүүргэһэн А. Г. Шаргаев энэ боксо заажа, ухибүүдые дүрэм шэнэ тажа шадаһан.

Дээдэ-Хэжэнгын филиалда бокс заадаг Х. Б. Ергодоев бага байһан дотороо үнинэй мэдээжэ юм. Тэрэнэй һурагшад олохон хүбүүд нютаг нэрэ, республикынгаа нэрэ хүндэтэйгээр хамгаална.

Хубисхал Елбовевичэй хүтэлбэрилдэг, мүн бусадшье филиалнуудай, районой түбэй спортын һургуули дүүргэгшэд оронойнгоо физкультурын институтуудта һурана, ябахан ла газартаа түрүү һургуулинуудай нэрэ хэрлүүлнэ. Жэшээлхэдэ, спортын мастер Бато Мункуев Ленинградай физкультурына институдта һурана. Николай Даришкаров боксоор Россин 1980 оной бронзо медальда хүртэһэн. Барилдаагаар мастерта кандидат байһан Чимит Аюрзаняев Худанай совхоздо хонишоор хүдэлнэ. Тэрэ буряад барилдаагаар районойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Хэжэнгын спортын һургуулиин дүүргэжэ гараһан олон хүбүүд сэрэгэй албанда үрэ шатаан жадаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, сэрэгэй алба хэжэ байһан Станислав Имекеевэй частиин командованиин Л. Л. Дамбуевай нэрэ дээрэ баярай бэшэг эльгээгээ. Мастерта кандидатай норма дүүргэһэн солдат Станислав частиингаа нэрэ хүндые амжалтатай хамгаалжа ерээ.

Тэдэнһээ гадна, Хабаровскын физкультурын институтда эндэһээ оюутан спортсмен һурана. Эдэмнай баран ерээдүйн тренернүүд, физическэ культурын багшанар, хүмүүжүүлэгшэд гэхэ зэргэ.

Эдэ бүгэдэ тухай спортын һургуулиин директор нүхэр Дамбуевтай хөөрэлдэжэ байхада, һургуулиин ерээдүйн хараа зорилгонууд тухай хөөрэбэ. Хамтын ажал, хэрэгүүдынь тараар ноширходоон байгаа. Россин категориин судья Л. Л. Дамбуев хоёр хүбүүдэй эсэгэ байба. Хүбүүдынь жаахануудшье һаа, хоюулаа барилдажа захаланхай. Лев Лукичые эдэбхи үүсхэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ гэжэ ойлгохоор. «Хэжэ байһан юумэндэнь аргагүй ханалтай, урйдша, бүтээһэ ехэтэй, бэрхэ хүн», — гэжэ районой гэгээрэлэй таһагые даагша Б. Ц. Дашинимаев тэрээн тухай хэлэжэ бэлэй.

«Үглөөдэр районой бюродо оошохо хүм. Зүрхэмни бага хөөрэнхэй байна гэээшэ», — гэжэ Лев Лукич хэлээ һэн. Иимэ хүтэлбэрилэгшэдэй партиин хэрэгтэ жагсаха, бүри ехэ харюусалгатайгаар хүдэлхэ байһанда бага этигэмээр.

Түс һургуули хэдэхэн һара соо хүдэлжэ байгаашье, өөрын заншалнуудтай болоод хүсэжэе. Советскэ Союзай Герой, Хэжэнгэ нютагай хүбүүн Дарма Жанаевай нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн Илалтын үдэр — Майн 9-дэ үнгэргэдэг юм. Тиихэдэ февралиин эхээр «Зургаан коммунарай дурасхаалда» зорюулагдаһан мүрысөөн болохоор хараалагданхай.

— Коммунарнуудай дурасхаалда зорюулагдаһан мүрысөөн эндэ хараалагдаһан юм. Тэрэ 1930 оной октябрь һарада болоһон үйлэ хэрэг ха юм. Тэрэ һарада хэдэн бүүгэй колхозой хүтэлбэрилэгшэд, тэрэ тоодо Лев Лукичай дүрдаан хахамнай, энэ асуудал заабол хаража үзэхэбди гэжэ найдаанаб.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

Улаан-Үдын гарай бэлэгэй заводто Л. И. Аннилогова бүд дээгүүр угалзатуулан оёдог мастераар хүдэлдэг юм. Эндэ уран гартай Людмила Ильинична гарай бэлэг болохо зүйлнүүдые уран гоёор шэмэглэхэ гэжэ оролдодог. Тэдшье тэрэ гартаа дүйтэй, оёдолшо оэрхэ эхэнэр юм.

Людмила Ильиничнагай бүтээһэн зүйлнүүд ходол һайн шанартай байдаг. Гэхэһээ гадна Аннилогова түсэб, даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Тэрэ арбан нэгэдэхи табан жэлые дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн уялга абаанхай. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ ажал хэрэгтээ алгасалданагүй. Мүнөө арба нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй июнь һарын тоосоогоор хүдэлнэ. Коллектив соогоо тэрэ түрүүлжэ, коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Аннилоговагай хүдэлдэг бригада ажахын тоосоондо оронхой. Тиимэ хадань Людмила Ильинична хамтын хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха гэжэ бүхы шадалаараа оролдодог, «нэгэ хүн бүлтанай түлөө, бүлтадаа нэгэнэй түлөө» гэһэн урла доро хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү оёдолшон Л. И. Аннилогова.
А. ШОЙЖОЛОВОН фото.

ҺАЙН ГУРИМТАЙ БАЙХААР

Һайн дуранай арадай дружинын Улаан-Үдын городской штабай ээлжээтэ зүблөөндэ хабаадагшад «Улаан-Үдэ хотодо нийтын гурим эбдэгшэдтэй тэмсэхэ ба һайн дуранай арадай дружинануудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар Буряадай АССР-эй МВД-гэй нийтын гурим сахин хамгаалха хэлтэсэй начальник К. П. Зодоев, «Октябрьска районой хүдөө ажахын техникымэй» дэргэдэхи байгуулагдаһан һайн дуранай арадай дружинын хүтэлбэрилэгшэ, Буряадай транспортын прокурор, юстициин советник нүхэр Цыганков гэхэ зэргэ хэлэгшэд дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө.

Партийна, совет, комсомолой захиргаанууд, нийтыч түлөөлэгшэд арад зоной дунда гурим сахин хамгаалха талаар ябуулагдадаг эмхидхэлэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха ёһотой. Мүнөө хотын районуудта нийтын гурим эбдэлгэдэй, хүлиган ааша гаргагшадай тоо нилээд үсөөрөө гэжэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Республика дотор болон хото городуудта байгуулагдаһан арадай дружинанууд хүдэлмэриингөө һайн дүнгүүдые харуулна. Энэ хотын үйлэдбэриин газарта дружинын гэшүүд жэжүүрлэн ажаллажа, хүдэлмэриингөө хэрэгтэ хабаадалсажа, үйлэдбэриин газарнуудай дэргэдэ арадай дружинанууд эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. Тэдэ олон хэрэгүүдые ороолдолгонхой. Энээнһээ гадна эдэнэр хүлиган ааша гаргагшадтай, һогтүү этэгээдүүдтэй, хулгай хэгшэдтэй нарин нягта тэмсэл хэлсэдэг, олониитын хүдэлмэри ябуулдаг ушар хэлэгдэбэ.

Мүнөө Улаан-Үдэ хотын үйлэдбэриин газарнуудта дүн арадай дружинын 500-һаа дээшэ дружинын гэшүүд байна. Нийтын гурим сахиха хүдэлмэридэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэриин газарта болон гудамжануудта гурим сахиха, түрүү нийтэ һайн харуулна, түйлана ха юм.

Нийтын гурим сахихаар табигдаһан һайн дуранай арадай дружинануудай ажал хүдэлмэри улам һайжаруулха, тэдэнэй түйлаһан амжалтые согсолхо, дүй дүршэлыень дэлгэрүүлхэ зорилгоор 1983 оной апрелиин нэгэнһээ декабриин 31 болотор Улаан-Үдэ хотын арадай дружинануудай хэһэг хүдэлмэриин харалта сонсохоор гэһэн тогтоол баталан абтаба. Городой дружинануудай слёт 1984 оной февраль һарада үнгэргэгдэхөөр хараалагдаба.

А. КЛОЧИХИН,
арадай дружинануудай городской штабай секретарь.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ҮЙЛЭ ХЭРЭГ

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй Прагадахи зүблөөн уласхоорондын асари ехэ удхашанартай үйлэ хэрэг болобо. Тэрээн дээрэ баталагдан абтаһан Политическэ Декларации ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха бодото арга нээнэ. Энэ олониие хабаадуулһан бүтэмжэтэй һайн эб найрамдалта программые дэмжэхэ эрилтэ газар дэлхэйн арадууд США-гай ба баруунай бусад оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табина. Чехословакиин нийслэл хотодо болоһон ПКК-гай зүблөөнэй дүнгүүд тушаа гадаадын оронуудай хэблэлэй, ажал ябуулагшадай һанал бодол иимэ удхатай байна. Бүхы оронуудай хэблэл, телевидени болон радио Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй дүнгүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов түрүүтэй Совет делегациин зүблөөн дээрэ хэһэн ажал ябуулгые гүйсэд дүүрэнээр һайшааха гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриие үргэнөөр шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр.

СССР болон тэрээнтэй холбоотой социалис гүрэнүүд Политическэ Декларации соогоо ядерна дайнай аюул тэршэ хүн түрэлтэнэй шэлжэн орохо аюулые усадхан зайсуулха ори ганса зам заажа үгэбэ гээд **«Нойес Дойчланд»** (ГДР) газетэ бэшэнэ. Энэ аюулай һулаагдаха гү, али үгы байһаниинь мүнөө США-һаа болон НАТО-дахи тэдэнэй союзнигуудһаа дулдыдаха байна.

США-гай болон НАТО-гай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ дурадхалнуудые бодомжотойгоор хаража үзөөд, тэдээндэ һайн харюу үгэхөөр саг хүрэжэ ерээ гэжэ Венгриин **«Нейсабадшаг»** газетэ бэшэнэ, мэдээсэнэ.

Монголой **«Үнэн»** газетэ «Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй манифест» гэжэ түрүү бэшэг соогоо иигэжэ бэшэнэ: Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Декларации дотор уласхоорондын харилсаануудай аюултай шатые гаталан дабаха арга боломжонууд бии байна гэһэн тодорхой сэгнэлтэ үгтэбэ. Энэ хадаа документын түүхэтэ удха шанар болоно гэжэ манай парти, правительство болон монгол арад тоолоно.

Нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, эб найрамдалай харилсаа тогтоохо тухай хэлсээ баталхые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд НАТО-гай оронуудта дурадхаһан байна. Энэнь хадаа дэлхэй дээрэ ядерна дайнай аюулые усадхан зайсуулха гэһэн бодото алхам болоно гэжэ Кубын **«Гранма»** газетэ тэмдэглэнэ.

Прагада баталагдан абтаһан Политическэ Деклараци Грециин премьер-министр А. Папандреу сэгнэхэдээ, тэрэ «буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоожо, хоёр бүлэг оронуудай хоорондохи харилсаае һайжаруулхын тула хараа шэглэл бэелүүлхэ гэһэн эрэлхэг дурадхал НАТО-гай гэшүүн-оронуудай үзэмжэдэ табиба» гэжэ мэдүүлээ.

Нэгэ нэгэндээ зүрюүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан сэһоной харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээ НАТО-гай баталха тухай Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй дурадхалые хаража үзэмөөр байна гэжэ Канадын премьер-министр П. Трюдо хэлэбэ.

Австралиин **«Острелиан файненшел ревью»**, Англиин **«Санди телеграф»**, **«Санди таймс»**, Баруун Германиин **«Вархайт»** газетэнүүд, **Би-би-си** гэдэг телекомпаниин политическэ шэнжэлэгшэ ПКК-гай зүблөөнэй материалнуудые, документнүүдые үргэнөөр толилно, дамжуулна.

ХАНИ ХАРИЛСААЕ ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТУЛА

Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаае һайжаруулалга һунган абаха гансал зүб зам болоно. Эдэ хоёр оронои харилсаае һайжаруулхын тула бүхы арга боломжонуудаа туршажа үзэхэ хэрэгтэй. АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө американ болон хэрэг ябуулагшадай бүлэгөөрхидэй элитэ «Оксидентл петролеум корпорейшн» кампаниин директорнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Арманд Хаммер тиимэ бодолоо мэдүүлээ һэн.

Совет-американ харилсаанай мүнөөнэй болон саашанхи байдалые сэгнэхэдээ, асуудалда А. Хаммер харюу үгэхэдөө тэрэнэй доройтожо, муудаһан тухай тэмдэглэбэ. «Манай харилсаанууд мүнөөнэйхидэл муу хэзээшье байгаагүй гэжэ үнэхөөрөө тоолоноб. Совет-американ холбооэ бүхы талаар һайжаруулхын тула шамдуу хэмжээнүүдые баталан абалга тухай Мүнөө үедэхи уласхоорондын политика баадхана» — гэжэ хэлээ һэн.

США СССР хоёрой хоорондохи харилсаанда ушарһан түбэгтэй байдалые энэ зандань үлөөжэ орголон болохогүй. А. Хаммерай үгөөр хэлэбэл «Мүнөөнэй ядерна буу зэбсэг, хэрэгсэлнүүд энэ зуун жэлдэ ямаршье хёморөө зүришэлдөөнүүдэй болоо һаа, тон ехэ аюултай».

Тиимэһээ манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае бүхыдэнь һайжаруулхын тула экономическа болон худалдаа наймаанай холбооэ хүгжөөлгэ онсо удхатай гэжэ «Оксидентл петролеум корпорейшнэй» президент тусгаар тэмдэглэнэ. Совет орондо суперфосфат үтэгжүүлгэ асараад, аммиак болон химиин бусад зүйлнүүдые оронгонь абаашаха тухай «Оксидент петролеум корпорейшн» худалдаа наймаанай совет эмхинүүдтэй 20 жэлээр баталагдаһан хэлсээ һайшааба. Энэ ушараар А. Хаммер иигэжэ хэлээ һэн: «Хэды олон хүнүүдэй хэлсээндэ муугаар хандадагшье һаань, тэрэмнай ехэ урагшатай бэелүүлэгдэжэ байна». Хоёр оронои хоорондохи худалдаа наймаае бүхы этигэл найдабарина ноябрь һарада үнгэрхэ худалдаа наймаанай экономическа совет - американ соведтэй ноябрьда үнгэрхэ заседанитай тэрэ холбоно.

Совет-американ харилсаае гуримшуулхын, хоёр оронуудай хоорондохи этигэл найдабари бэхижүүлхын ба үгэеэ ойлголсохын тула искусствын ба спортын, соёлой талаар хоорондохи андалдаа үргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ А. Хаммер тоолоно. Иимэ зорилготойгоор американ киногой мадээжэ мэргэжэлтэд ба эртист Уойнтраубтай компани тэрэ байгуулаа.

Владимир МАРКОВ,
АПН-эй тусхай корр.

ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛ

ПРАГА. ЧССР-эй Федеральна суглаан КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусагта Алтан одо болон Клемент Готвальдын орден барюулалгатайгаар Чехословакиин Социалис Республикын Геройн нэрэ зэргэ олгобо. Чехословакида Социалис Чехословакиие байгуулгада габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, тэрээниие иимэ үндэр дээдын шагналаар шагнаһан байна.

ЧССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын программые, КПЧ-гэй политикые амжалтатайгаар бэелүүлгэтэй тэрэнэй нэрэ таһаршагүй холбоотой юм гээд КПЧ-гэй ЦК-гай ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай, ЧССР-эй Федеральна суглаанай ба правительствын Г. Гусагта эльгээһэн амаршалга дотор тэмдэглэгдэнэ. Г. Гусагай хүтэлбэри доро ЧССР-эй СССР-тэй, бусад социалис оронуудтай эбдэршэгүй хани барисаагаа улам хүгжөөн бэхижүүлжэ, Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые, ядерна дайнай аюулые усадхан сарахын түлөө тэрэнэй түүхэтэ тэмсэлые дэмжэжэ байһан ушарынь энэ политикын, марксизм-ленинизмын гол сэһонуудые зохёохы сэһоор бэелүүлдэг политикын амжалтануудай үндэһэ һуури болоно.

Үндэр дээдын хайра шагналые барюулалгын баяр ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Г. Гусак иигэжэ мэдүүлбэ: Энэ шагнал хадаа Чехословакиин Коммунис партиин бүхы Центральна Комитедэй ажал ябуулгые, оронойнгоо һалбаран хүгжэхын тула хүсэ шадалаа гамнадаггүй, СССР-тэй социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай ЧССР-эй холбооэ эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхын түлөө оролдодог, социализмын ба коммунизмын революционно тугые нэрэтэй солотойгоор үндэр дээрэ үргэжэ ябадаг олон зуугаад мянган коммунистнуудай хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэһэн ушар болоно гэжэ тоолоноб.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА ШАХАРДУУ БАЙДАЛЫЕ ҺУЛАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский Кубын Коммунис партиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь, Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Кубын Республикын Революционно Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй министр Р. Кастро Рустай уулзаба. ПОРП-ын ЦК-гай болон Польшын правительствын уряалаар Варшава ерэһэн Кубын Компартиин Центральна Комитедэй делегациие тэрэ толгойлно.

Уулзалгада хабаадагшад Польшын-Кубын хани барисаа болон харилсаанай удха шанарые онсолон тэмдэглэһэн байна. Бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай зүгһөө хамаардаг ябадалые хоёр тала эрид буруушаагаа, эб найрамдал бэхижүүлхын ба шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө тэмсэхэбди гээд мэдүүлэв.

...юм. Харин шэлэй хоёрдохёо хэрэглэконсервнүүд болон ...унданда хэрэгтэй ам... 70 шахуу процентнь ...үлөгдэһэн байна.

...амһарта жэжэ-божо ...жэ һанахаар. Харин ...до республика дотор ...иллион баанха ба бү... суглуулагдажа, хоёр... хэрэглэгдэһэн байгаа. ...һарта тушаан аба... ...нуудай ажал ябуул... ...соо 120 миллион ку... ...газ, мянга гаран цис... ...мазут, 150 миллион ...т-час электрын элшэ ...лон арбаад мянган ...одо, эрхим шанар... ...э алмаха арга олгоо ...ономистнууд тоолон ...ай.

...э һэн тула «жэжэ-бо...ан» тухай. үлөөдэһэн ...заншалта бодомжые хаража үзэлгэ уласын удха шанартай болонхой. Жэшээнь, ...рон дотор саарһанай картоной дүрбэдэхи ...бүхэниинь, үнгэтэ ме... ба серын кислотагай ...и тонно бүхэниинь хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эдүүдһээ үйлэдбэрилэгдэдэг юм. Харин Венгридэ саарһа ба картон үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг макулатурын 45 процент, Румынида — 28, ГДР-тэ 50 процент болодог юм. СЭВ-эй оронуудта галда шатасагүй түмэр түдэгэ суглуулжа, сэбэрлэжэ, хоёрдохёо хэрэглэхэдэнь, хоморой түүхэй эдэй гаргашые 20 процентээр хороохо арга олдоо.

Бага бэшэ нөөсэнүүд элирүүлэгдээ гэжэ харанабди. Гэбэшье үшөөл ехэ нөөсэнүүд хэрэглэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ энэ талаар уласхоорондын харилсаа холбооэ гүнзэгырүүлхэ гэээшэ иимэ шухала болоно бшуу. Тиин алмалта, арьбалалтые индустриальна гуримда оруулха шухала. Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эдүүдые суглуулха, зөөхэ, болбосоруулха техеэрэлгэнүүдэй техническэ тодорхойлолгонуудые гуримшуулха талаар СЭВ-эй зургаанууд хүдэлмэри хэһэн байна. Шэнэ предприятинуудай проект зохёоходо, мэргэжэлтэдэй шадабари дээшэлүүлхэдэ, тэрэнэй дүнгүүдые хэрэглэхэ гэжэ дурадхагдаа.

1990 он хүрэтэрхи хугасаада СЭВ-эй гэшүүн-оронуудта бүхыдөө хэды иимэ техникэ хэрэгтэйб гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Тэрэнэй үндэһөөр машина бүтээлгын талаар харилсаа холбооной саг үргэлжын комисси иимэ техникэ бүтээлгые ехэ болгохо, шэнэ техникэ зохёохо талаар дурадхалнуудые бэлдэнэ.

СЭВ-эй оронуудта хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүдые бүри ашаг үрэтэйгөөр гаргашалха хүдэлмэриин дүшөөд арга зохёогоод нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэшээнь, Болгарида ехэ дарасатай полиэтилен шэнээр болбосоруулдаг болоо. Жэл бүри долоон мянганһаа дээшэ тонно иимэ түүхэй эд хэрэглэгдэнэ. Венгридэ бүдэй үртэһэ болбосоруулан хэрэглэхэ шэнэ арга нэбтэрүүлээд, жэлдээ юумэ аршадаг 500 тонно материал абана. Кубада — хуушан шинэнүүдые, Монголдо арһанай болон модоной үлөөдэһые бодомжотой зүбөөр хэрэглэдэг, консервын баанхануудһаа сагаан туулга хайлуулан абадаг юм. Нэхэгдээгүй материалнуудые үйлэдбэрилгэдэ бүдэй үртэһэ хэрэглэхэ арга нэбтэрүүлһэнэй ашаар 200 мянган дүрбэлжэн метр бүд нэхэхэдэ СССР-тэ жэл соо 25 мянга шахуу түхэриг алмагдадаг байна.

Арадай ажахыда хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ материальна ба элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые ашаглалга хадаа алмалта, арьбалалтын замуудай нэгэниинь болоно. Горитой хэмжээнэй материал, элшэ хүсэ алмаха шэб шэнэ техникэ болон технологи зохёохо талаар эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, аха дүү оронуудай үйлэдбэриин коллективүүд хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Ажалай уласхоорондын социалис хубаарилгын булюу һайн талые хэрэглэлгэ ба нэгэдэлэй холбоонуудые гүнзэгырүүлэн үрэдхэлгэ энэ зорилгые ашаг үрэтэйгөөр шиидхэхэ арга олгоно.

В. ПЕТРУНЯ.
(ТАСС).

Москва.

И. В. КУРЧАТОВАЙ ТҮРЭҺӨӨР 80 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ГАЙХАМШАГТА ЭРДЭМТЭ - ФИЗИК

Социалис Ажалай гурба дахин Герой, Ленинскэ болон Гүрэнэй шангуудай лауреат, академик Игорь Васильевич Курчатовай нэрэтэй атомна эрдэм ухаанай болон техникын олохон амжалтанууд холбоотой юм. Эрдэмтын түрэһөөр 80 наһанайнь ой 1983 оной январиин 12-то тэмдэглэгдэнэ.

Тэрэ үедэ СССР-эй Наукануудай академи болоод байһан (1925 оной июлиин 27-һоо) Россин Наукануудай академиин 200 жэлэй ойн 1925 оной сентябрьта тэмдэглэгдэжэ байхада, академик А. Ф. Иоффе гэгшын хүтэлбэрилдэг Ленинградай физико-техническэ институтай лабораторидо Игорь Курчатов гэжэ шэнэ эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ бии болоо һэн. Түрүүшээр залуу эрдэмтэ хэдэн ондо ондоо шэнжэлгэнүүдые хэжэ үзөө. Хатуу бодосой физикын-диэлектригүүдэй ба магнетизмын физикын хоёр шухала асуудалнуудта Курчатовай түрүүшын шэнжэлгэнүүд зорюулагдаһан байгаа. «Сегнетоэлектричество» гэһэн мэдээжэ монографи эдэ шэнжэлгэнүүдэй эсэстэ бэшэгдэжэ, СССР-тэ ба Францида нэгэн доро хэблэгдээ һэн.

1934 ондо манай орон дотор эрдэмэй нэрэ зэргын бии болгогдоходо, аттестационно комисси гуша наһатай эрдэмтэдэ физико-математикын эрдэмэй доктор гэһэн нэрэ зэргэ олгоо һэн.

Гушаад онуудһаа эхилжэ ядерна физикэ эршэмтэйгээр хүгжэжэ захалаа. Нейтрон, позитрон гэхэ мэтэ нээгдэһэн байгаа. Курчатов энэ талаар шэнжэлгэнүүдые хэжэ эхилбэ.

Тэрэ үедэ ядерна физикээр шэнжэлгэнүүдые хэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ һэн. Аппаратура дуталдадаг һэн. Ядерна физикэ үйлэдбэридэ ямаршье туһа хэхэгүй гэжэ тоолодог зарим хүнүүд һаад хэдэг байгаа.

Түрүүшын ускоритель зохёон бүтээлгэдэ Курчатов эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, Ленинградай физико-техническэ институтай ехэ циклотроной проект зохёохо хүдэлмэрие хүтэлбэрилһэн юм. 1939 ондо тэрэнэй шабинар Г. Флеров К. Петржак хоёр ураанай зүндөө өөрөө хубааран илгардаг байһые элирүүлээ.

Бусад эрдэмтэдтэй хамта Курчатов атомай элшэ хүсые ашаглан хэрэглэхэ талаар хүдэлмэриин түсэб табиба. Зүгөөр дайн эхилээд, энэ хүдэлмэреэ бэелүүлхэдэнь һаад хэһэн юм.

1941 ондо Курчатовай хүтэлбэрилдэг лаборатори суранзан минэһээ онгосонуудые хамгаалха хэрэгсэлнүүдые флодто нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлөө. Тэдэнэй хүдэлмэриин ашаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын жэлнүүдһээ нэгэшье совет онгосо суранзан минэһээ боложо уһанда шэнгэн хосороогүй байха юм.

1942 оной эсэстэ атомай элшэ хүсэнэй талаар эрдэмтехникын совет байгуулагдаа. Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор И. В. Курчатов томилогдобо. 1944 оной эхеэр Москвада Европодохи анха түрүүшын циклотрон хүдэлжэ эхилээ һэн. Харин 1946 оной декабрьда эндэл Европодохи анха түрүүшын атомна реактор хүдэлбэ. Тиигэжэ совет эрдэмтэд шэнжэлгын хүдэлмэри хэхын тула хүсэ ехэтэй баазатай болоо һэн. Промышленна реакторнуудай проект зохёожо, тэдэниие бүтээхын тула тон шухала хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа.

Курчатов түрүүшын реакторай барилгые хүтэлбэрилһэн юм. Научна институдууд болон эгээл ондо ондоо мэргэжэлтэдые энэ хүдэлмэридэ хабаадуулдаг һэн. Ядерна түлишэ-плутони бии болгохо, промышленностьда тэрэниие үйлэдбэрилхэ арга технологиие нарижуулха зорилго табигдаһан. Атомые амгалан зорилгоор хэрэглэдэг болохо шухала байгаа.

Гэбэшье уласхоорондын байдалай муудаад, Холбоото Штадуудай хүйтэн дай үдхээд, атомна бомбоор занажа байхадань, Советскэ Союз өөрынгөө зүгһөө харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоо һэн. 1949 оной сентябрьда совет атомна бомбо туршагдаа. Тиигэжэ США ядерна зэбсэгэй талаар булюу хүсэтэй байхые болиһон юм. Ядерна зэбсэгээр занан хашалтаһаа хамгаалха зорилгоор СССР-тэ тон богони болзорто ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүд бүтээгдэһэн байна. Зүгөөр тэрэнь хэзээдэшье хэрэглэгдээгүй, ядерна сохилтодо харюу болгон түхеэрэгдэһэн намтартай. Буу зэбсэг хуряалгаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн түсхай II сессиин ендэр дээрэһээ энээн тухай шангаар мэдүүлэгдээ һэн.

Курчатов атомай элшэ хүсые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ тухай сэдьхэдэг, энэ асуудалые шиидхэхэ замые олохо гэжэ хүсэдэг бэлэй. Үе сагай эрилтые хододоо нарииваар мэдэдэг тула, термоядерна синтезые хүтэлбэрилгэ хүн түрэлтэндэ үзэгдөөгүй эрдэм, техникын ехэ хубилалта хэхэ гэжэ эрдэмтэ һайн ойлгодог һэн. Тус асуудалые шиидхэбэл, хүн түрэлтэн элшэ хүсэнэй барагдашагүй ехэ нөөсэтэй болохо һэн.

30-аад онуудай эсэсһээ эхилжэ бүхы дэлхэй дээрэ атомна шэнжэлгэнүүд тон нюуса байдалда хэгдэдэг байһан. Хилын саана иимэрхүү шэнжэлгэнүүд хэгдэдэг юм гү, үгы гү гэжэ совет эрдэмтэд мэдэдэггүй һэн. Баруун оронуудай физигүүд баһал иимэрхүү байдалда байгаа. Научно мэдээсэлнүүдээр андалдадаг байгаа һаань, бүхы оронуудай шэнжэлэгшэдтэ ехэ хэрэгтэй байхэ байгаа. Теэд хэн түрүүшын алхам хэхэ гээшэб?

1956 оной апрелиин 25-да Британиин ядерна шэнжэлгэнүүдэй түбтэ амгалан зорилгоор термоядерна элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар совет эрдэмтэдэй хэдэг шэнжэлгэнүүд тухай И. В. Курчатов хөөрэжэ үгэбэ. Тиигэжэ зориһондо хүрэгдэһэн нэгэ нэгэндээ этигэхэгүй, бэе бэеһээ нюуха ябадал байхаа болёо һэн. Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, атомай элшэ хүсые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар Женевэдэхи II конференцидэ элдэб оронуудай 5 мянга гаран эрдэмтэд хабаадалсаа. Термоядерна синтезэй асуудалнуудаар зуугаад элидхэл шагнагдаба. Атомай ядрое шэнжэлхэ талаар уласхоорондын харилсаа холбоо бэелүүлхэ тухай Курчатовай сэдьхэжэ ябадаг юумэн бэелжэ эхилһэн байна.

70-аад онуудай эсэстэ Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствэдэ (МАГАТЭ) токамагай системын үндэһөөр уласхоорондын термоядерна реактор зохёон бүтээлгые эмхидхэхэ тухай совет эрдэмтэдэй дурадхал баталан абтаһан юм.

Термоядерна синтезэй асуудалнуудаар Курчатов наһанайнгаа һүүлшын үдэр хүрэтэр хүдэлөө. Энэ хүдэлмэриин хажуугаар ядерна буу зэбсэг болон түхеэрэлгэнүүдые хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг байгаа.

Николай ДОРОФЕЕВ.
(АПН).

ДАЙНАЙ ЯБАСЫЕ ХУБИЛГАҺАН ШАТА

АПН-эй сэрэгэй шэнжэлэгшэ Василий Морозовой асуудалнуудта Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, армиин генерал Павел Батов харюусана.

— Сталинградтахи агууехэ байлдаанда илаһан үдэрһөө хойшо 40 жэлэй богоһо дээрэ ерээд байнабди. Дайнай ябасада стратегическэ талаараа Сталинградтахи байлдаан ямар үүргэтэй байгааб, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бусад тулалдаануудһаа юугээрээ илгаатайб, тэдээнтэй ямар холбоотойб гэжэ манай уншагшадта һануулхыетнай таниие гуйха һанаатайб?

— Сталинградтахи эпопей өөрынгөө далайсаар болон дайнай бүхы ябуулгануудта хойшолонтой байһаараа шалгардаг.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай совет сэрэгэй түүхэдэ долоон байлдаан ородог. Сэрэгэй бусад ехэ ябуулгануудһаа энэмнай хамтадхаһан айхабтар орёо хамгаалгын тэмсэлээр болон олон тоото элдэб зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хамтын добтолгын ажал ябуулгаар онсо илгардаг гээшэ. Эдэ тулалдаануудай али нэгэниинь заатагүй дайлалдажа байгаа хоёр талын нилээд шухала тэмсэлэй газар дээрэ дэлгэрдэг һэн. 1941 ондо Москва болон Ленинградай, 1942 ондо Сталинград болон Кавказай, 1943 ондо Курска болон Киев тээшэ шэглэһэн дайн байлдаанууд болоһон байна. Эдэ дээрэ дурсагдаһан зүг руу дайсанда шиидхэхы шанга сохилто хэгдэжэ, гансашье совет арадай тэмсэлдээ бэшэ, харин бүхы хоёрдохи дайнай ябуулгада ехэ хубилалта боложо, Гитлерэй сэрэгшэдтэ эсэргүү коалициин гүрэнүүдэй ба арадуудай диилэнги хэрэг руу дайнай ябаса шэглэһэн юм.

Сталинградтахи байлдаан энэ талаар шиидхэхы удха шанартай. Һанаад үзэе: энэ ехэ хубилалтада нүлөөтэй Москва, Сталинград, Курск шадар болон Кавказай түлөө болоһон байлдаануудта 1941 оной декабрьһаа 1943 оной сентябрь болотор немец-фашис арми 3 миллион шахуу солдат болон офицернүүдээ гээгээ һэн. Энээнэй 1,5 миллиониинь гансал Сталинградтахи байлдаанда хабаатай һэн.

«Энэ байлдаанда Гитлерэй шэлэгдэмэл сэрэгшэд һамна бута сохигдоһон байгаа. Эндэ добтолхы эршэ хүсэниинь дууһажа, фашизмын урма зоригынь хухараа һэн...

Волго мүрэн дээрэхи байлдаанһаа хойшо дайн үшөө хоёр жэлһээ үлүү саг үргэлжэлөө һэн. Уридшалан хэлэхэдэ, хэды ехэ хохидол болон хэды олон юумэн үшөөл хэгдэхэ байгааб даа. Тиигэбэшье дайнай ябаса уридшалан шиидхэгдэһэн байгаа. Саашанхи дайн байлдаан империализмын гол хүсые хяа бута сохилгоор дүүрэһэн байна», — гэжэ 1967 оной октябриин 15-да Волгоград хотодо мемориальна ансамбль нээлгэ дээрэ Л. И. Брежнев тэмдэглэһэн юм.

— Стратегическэ хараа бодолоор хамгаалалтын тулалдаанууд ямар удхатай, нүлөөтэй юм?

— Энэ асуудалдатнай харюусахын урда нэгэ айхабтар орёо байдалда анхаралаа табиха байнаб. Хамгаалалтын шуһата дай совет сэрэгшэд гансаараа ябуулха баатай болоһон байгаа бшуу: Гитлертэ эсэргүү коалицида ородог союзнигуудай хоёрдохи фронт нээхэбди гэһэн найдуулга бэелүүлэгдээгүй байгаа. Тиигэжэ совет-герман фронтһоо немецэй 40-өөд дивизи хүрэтэр баруулжань һамааруулан татаха эһотой гэжэ хараалагдаһан һаань, харин 1942 оной зун болон намарай үедэ немецүүд баруун тээһээ 80 шахуу дивизи нишэнь асарһан байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр манайхидһаа зоноор ба техникээр нилээд ехэ хүсэтэй боложо, гол зүг руу хүн зоноор болон артиллерээр хоёр дахин шахуу, танкнуудаараа таба дахин шахуу булюу болоо һэн.

Сталинградта хамгаалалтын дайн хоёр һараһаа үлүү үргэлжэлөө һэн. 700 гаран хүсэтэ добтолго совет сэрэгшэд гаталан дабажа, Сталинградые гартаа барижа шадаһан байгаа. Фашис сэрэгшэд урдаа табиһан зорилгоёо бүтээнгүй, айхабтар ехэ хоролтодо орожо, тамир тэнхээгээ барагдашаһан байна.

Сталинградтахи байлдаанай хамгаалгын үе илалтын замай ехэ хараа шугамынь болоо юм гэжэ бидэ тоолохо эрхэтэйбди. Совет Арми шанга добтолго хэхые бэлдэжэ байгаа һэн. Энэ ушарнай Гитлертэ эсэргүү коалицида ородог союзнигуудай армиин дэлхэйн дайнай бэшэ фронтнуудта хэжэ байгаа ябуулгануудые түргэдхэн, илангаяа англо-американ сэрэгшэдэй Хойто Африкадахи добтолгын компанида таарамжатай байдал олгуулһан юм.

— 1942 оной ноябриин 19—20-до совет сэрэгшэдэй һөөргэдэн добтолго эхилһэн байна. Тэрэ хайшан гэжэ хүгжөөд, ямар үрэ дүн үгөө юм ааб?

— Операциин эхилһээр табадахи үдэртэ немец сэрэгшэдэй 6-дахи ба 4-дэхи танкова дивизиин зарим нэгэ хубинь хүреэлэн бүһэлэгдөө һэн. Гитлерэй сэрэгэй ехэхэн хубинь тэрэ хүреэлэлгэдэ орошоһон байна. — 22 дивизи ба 160 тусхай частьнуул — дүн хамта 300 мянганһаа дээшэ хүнүүдтэй һэн. Саашанхи үдэрнүүдтэ совет сэрэгшэд хүреэлэлгээ бүри шангадхаһанай хажуугаар бүһэлэлгэдэ орошоһон бүлэглэлдөө газаа талаһаань туһалха гэһэн фронтые улам саашань түүһан байха юм.

Хүреэлэгдэһэн сэрэгшэдэй плендэ орохыень Гитлер хориһон. Тэдээнээ абарха гэжэ саг зуура бии болгоһон «Дон» гэжэ армиин бүлэг, транспортна ба дайшалхы авиаци эльгээһэн байна. Тэдэнэй хүреэлэлгэдэ орошоһон сэрэгтээ хүрэжэ ошохо гэһэн олон тоото һэдэлгыень совет сэрэгшэд буруу һүргэһэн байгаа. 1943 оной февралиин эхеэр Донской фронт Сталинград шадар хүреэлэлгэдэ ороһон фашис сэрэгшэдые бута сохин, үгы хээ һэн. Һүүлдэ тоолоходонь, «Котел» соо дайсанай 91 мянган солдат болон офицер Донской фронтын сэрэгшэдээр плендэ абтаһан, тэрэнэй хажуугаар 147200-гаад гитлеровецүүдэй хүүрнүүдые дайнай талмай дээрэ суглуулан хүдөөлүүлһэн байха юм. Сталинград шадарай байлдаануудай үедэ совет-герман фронтдо тэрэ үедэ дайлалдажа байгаа немец-фашис армиин бүхы хүсэнэй дүрбэнэй нэгэ хубинь һалаһан байна. Энэ хадаа Германска вермахтын асари ехэ хохидол болоно. Энээн тушаа Гитлерэй сэрэгэй начальник байһан Вестфаль һүүлэй үедэ иигэжэ бэшээ һэн: «Сталинградтахи хохидол немец арад зон болон тэрэнэй армиие ехээр айлган һүрдөөгөө һэн. Урда тээнь Германиин түүхэдэ иимэ олон сэрэгшэдэй алуулһан ушар үзэгдөөгүй юм»...

— Сталинград шадарай байлдаанай солонь гансашье сэрэгэй политическэ талаараа, ехэ үрэ дүнгөөрөө тодорхойлогдодогһоо гадна, совет сэрэгэй мэргэжэл шадабариин хүгжэлтын гол шатые харуулан гэршэлнэ бэзэ.

— Энэ талаар һэжэг байхагүй. Совет сэрэгэй искусство эндэ шэрүүн шалгалта дабажа, немец-фашис армиин сэрэгэй мэргэжэл шадабариһаа нилээд булюу байһанаа гэршэлэн харуулаа. Энээниие баруунай буржуазна сэрэгэй түүхэшэнэй мэдэрэн тоонгүй байха арганьгүй. «Совет илалта— ухаан бодолой, бүхы шатын совет генералнуудай доро зүрхэтэй болон үүсхэл ехэтэй байлгын, илалта мүн болоно», — гэжэ француз сэрэгэй түүхын комиссиин түрүүлэгшэ ба сасуулбариин түүхын уласхоорондын комиссиин президент армиин генерал Ф. Гамбьез 1972 оной августын 28-да «Фигаро» газетэдэ бэшээ һэн. Волго дээрэхи байлдаанда совет сэрэгэй ябуулгануудай дүй дүршэл шүүмжэлэн хаража, саашанхи зэбсэгтэ тэмсэлдэ тэрэниие үргэнөөр бодото дээрэнь хэрэглээ. Энэ байлдаанай һургаал боложо үгэмөөр хэшээлнүүд зарим нэгэ асуудалаараа мүнөөнэй сэрэгэй искусствын теоридо үнэ сэнгээ гээгээгүй.

Байлдаанай добтолгын ашаар дайсанай ехэ стратегическэ бүлэгые Совет Армиин шадамараар хүреэлһэн тухай дүй дүршэл сэрэгэй искусствада илангаяа үнэтэй. Онсо жэшээлбэл, энэ жэнрэй операци хоёр талын хүсэ шадалай адлирхуу байхада, саһа ехэтэй хүйтэн үбэлэй үедэ бэелүүлэгдэжэ, добтолгодо ороһон манай сэрэгэй зүгһөө һанаа сэдьхэлэй ба хүсэ шадалаа айхабтар шангаар зангидаха эрилтэ табигдаһан байна.

(АПН).

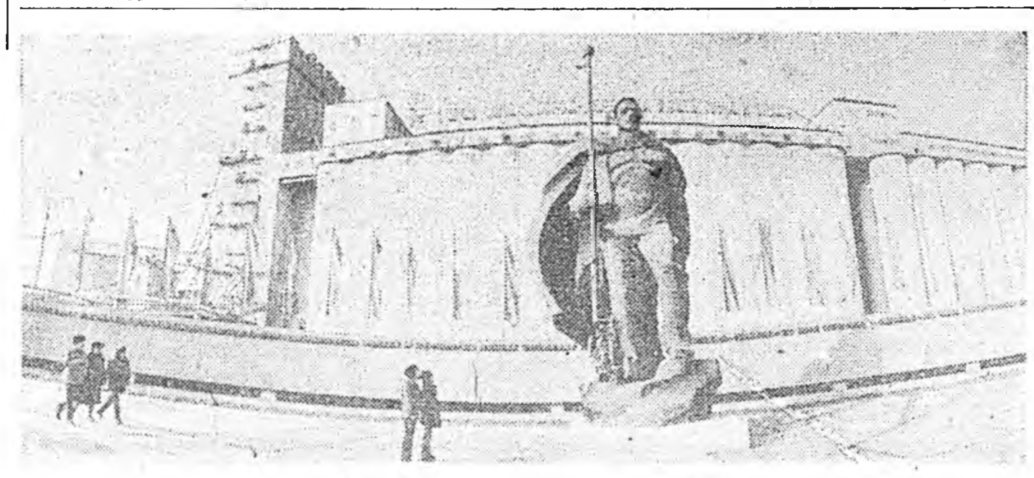

ВОЛГОГРАД. Элеватор баатарлигаар хамгаалһан матросуудай хүшөө.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Улаан тугта хүртэгшэдтэл адляар хүдэлхэ» —түрүү бэшэг. «Совет уран зохёолой омогорхол» — ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Совет орон: шэнэ һонин»— суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Заводой аграрна цех» — Е. Божедомовой статья. «Хүдөөгэй мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гуламта» — Л. Курчатовагай статья. «Абяагүй байгшад, худал хуурмагаар бэшэгшэд үшөөл бии зандаа» — М. Хензыхеновэй корреспонденци. Нютаг нютагай һониной дээжэ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Гайхамшагта эрдэмтэ - физик» — Н. Дорофеевэй статья. Социалис оронуудта. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ аргашье...» В. Бадмаевай статья. Нютаг нютагай һониной дээжэ. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Зарим нютагуудаар багахан саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо. Баруун-урдаһаа секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 16—21, зарим районуудаар 23—28 градус хүйтэн болохо.

Улаан-Үдэдэ бүрхэгшэг байха, багаханаар саһан орохо. Баруун-урдаһаа секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 19—21 градус хүйтэн байха.

СПОРТ

ЗАЛУУ ХАЛААН

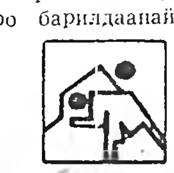

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институтай спортзал соо үнгэргэгдэбэ. Россин Федерациин 13 область, хизаар болон автономито республикын 17—18 наһанай 120 шахуу залуу барилдаашад гурбан үдэрэй турша соо хибэс дээрэ гаража, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм. Юундэшьеб Хойто Кавказай хэдэн автономито республикануудай түлөөлэгшэд ерэбэгүй.

— Залуушуулай дунда үнгэргэгдэһэн али бүхы мүрысөөн шэнэ нэрэнүүдые элирүүлдэг, бэлигтэй бэрхэ спортсменүүдые тодоруулдаг гээшэ. Жэшээнь, 1976 ондо манайда болоһон нимэ ехэ мүрысөөн Борис Будаев Михаил Елбаскин хоёрые олоной дундаһаа элирүүлэн гаргаһан юм. Мүнөөшье мэргэжэлтэд өөһэдын онсо арга дүрэтэй, бар хүсэтэй залуу барилдаашад Сергей Замбалов болон Владимир Хандажаповта онсо анхаралаа хандуулба. Эдэмнай найдамтай халаан болоно. Саашадаа зүб мүрөөр һорилго бэлэдхэл хэбэл, өөһэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандабал, тэдэ холо ошохо аргатай байна, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья, РСФСР-эй габьяата тренер Г. Б. Баймеев хөөрэнэ.

Технологическа институтай студентнэр — аха дүүнэр Петр болон Валерий Балдуевууд ташарайгүйхэн бэетэйнүүдшье haa, гоё һайхан арга дүрэтэй барилдаашад боложо ябаһанаа харуулбад. Тиигэжэ тэдэнэр эгээл хүнгэн шэгнүүрнүүдтэ илажа, «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй чемпионууд болобо. Сергей Брагинтай (Пермь) уулзахадаа, дүрбэн минутаһаа үнгэржэ байхада, нюргалдуулан унагаажа, Петр сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаһан байха юм.

Зүгөөр Валеридэ илалта тиимэ бэлэхэнээр ерээгүй юм гээд тэмдэглэлтэй. Красноярска хизаарһаа ерэһэн багжагар бэетэй спортын мастерта кандидат Николай Бурнашовтой тэрэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ тулалдаа. Таба минутаһаа үлүү саг соо хибэс дээрэ тэнсүү шанга тэмсэл болобо. Табло дээрэ 1:1 гэһэн тоо аржына. Гонгын ханхинатар оройдоол 15 секундын үлөөд байтар, Валерий нүгөөдэеэ хам тэбэреэд, ташаалдин хаяжа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Аха дүүнэр гоё һайхан арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртөө.

57 килограмм. Манай технологическа институтай 1-дэхи курсын студент Сергей Замбалов Игорь Осетровтой (Красноярск) барилдахадаа, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа гэршэлбэ. Ушарынь гэхэдэ, мүн лэ һүүлшын минутада очкогоороо хүсэжэ (2:2), С. Замбалов чемпион болоо. Онсо шалгарһан эдэ гурбан хүбүүднай хэд гээшэб? Тэдэ Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубта залуу тренер Владимир Ангархаевай хүтэлбэри доро барилдаанай нюусатай түрүүлэн танилсажа, манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд болотороо ургаһан байна.

Удаадахи шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ Хабаровскһаа ерэһэн Б. Хахансаков, Е. Захаров уулзаа. Эндэ Егор Захаров диилэбэ.

Улаан-Үдын 32-дохи дунда һургуули дүүргээд, ВСТИ-дэ һурахаяа ороһон нэгэдэхи разрядтай Баяр Цырендашиев һүүлэй үедэ арга дүрээ эрид дээшэлүүлжэ байна. Хоёрдохи дүхэригтэ «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион, спортын мастер Н. Багомедовтэй (Воронеж) уулзахадаа, тэрэ тунхарижа байнгүй, эршэмтэйгээр добтолжо, илалта туйлаба. Тэнсүү шанга тэмсэлдэ хэдэн хүниие диилээд, түгэсхэлэй нааданда гарахадаа, тэрэ ехээр эсэһэн байгаа. Тиигэжэ Б. Цырендашиев В. Хандажаповтай уулзахадаа, эдэбхигүй һулаар барилдажа, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Гэбэшье энэнь мүрысөөнһөө мүрысөөндэ мэргэжэл шадабаряа улам мүлижэ байһан, багжагар хүдэр бэетэй, ВСТИ-гэй 2-дохи курсын студент Владимир Хандажаповай 68 килограммай шэгнүүртэнэй дунда туйлаһан ехэ амжалтые доошолуулха ёһогүй.

Спортын мастерта кандидадууд П. Черемпеев (Красноярск), К. Лукин (Хабаровск) удаадахи шэгнүүртэ Россоведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэһэн байха юм. Гурбан минутын үнгэрхэдэ, табло дээрэ 4:5 гэһэн тоо яларжа байба. Забһарлалгын һүүлээр Константин Лукин ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулаа. Нүгөөдыгөө хүлдэнь шурган оро ороһоор, тэрэ аяар найман очко абаад, 13:6 тоотойгоор шүүжэ гараба.

82 килограмм. Буряадай багшанарай институдай студент Юрий Гармаевай Леонид Крикунтай (Красноярск) уулзалга сугларагшадые һонирхуулһан байна. Эндэ Ю. Гармаев ядамаггүйгоор илаа. Дунда шэгнүүрэй барилдаашан А. Переломов (Улаан-Үдэ) тактическа алдуу гаргажа, С. Патошухинда (Брянск) бэлэхэнээр шүүгдэшэбэ. Манай залуу барилдаашан болон тэрэнэй тренер урагшагүйдэлгэһөө зүб тобшолол хэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

Хүндэшэг болон хүндэ шэгнүүрнүүдтэ С. Плотников (Хабаровск — О. Цетининние (Сыктывкар), О. Черников (Смоленск) — С. Удельныые (Красноярск) илажа, Россин соведэй чемпионууд болоһон байна.

Манай республикын студентнэр командаараа илажа, «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй кубогаар шагнагдаба. Хабаровска болон Красноярска хизаарнуудай түлөөлэгшэд тон адли очко (55) абабашье, түрүү һуури эзэлэгшэдэйнгээ тоогоор Хабаровскын барилдаашад хоёрдохи һуурида гараа. Коми АССР-эй, Смоленскэ, Брянска областьнуудай команданууд эрхим зургаанай тоодо оробо.

В. Хандажапов, Е. Захаров илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө облпрофсоведэй шангуудта хүртэһэн байха юм. С. Замбалов — И. Осетров хоёр гоё һайханаар барилдаһанайнгаа түлөө тусхай шангуудаар шагнагдаа.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЕРЭЭДҮЙН БАГШАНАР ШАЛГАРАА

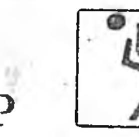

Закаменск хотын ДЮСШ-гай шанда хүртэхын түлөө волейболоор мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Энэ һонирхолтой наадан дүрбэдэхиеэ эмхидхэгдэжэ, заншалта болоо. Тус мүрысөөндэ Зүүн-Сибириин технологическа болон Гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдуудай, республикын ДЮСШ-гай, техническэ мэргэжэлэй хоёрдохи училищиин, кооперативна техникумэй, мүн Улаан-Үдын индустриальна педагогическа техникумдэ һурадаг социалис оронуудай студентнэрһээ бүридэһэн команданууд ерээ. Турнирай эзэд «Труд» ба «Урожай» бүлгэмүүдэй, ДЮСШ-гай команданууд хабаадалсаһан байна. Закаменск хотодо республикын мүнөө үеын эгээл шадабаритай, бэрхээр наададаг команданууд сугларба. Тиимэ хадаа волейболоор Буряадай АССР-эй федерациин түрүүлэгшэ Т. Ф. Буркинай тэмдэглэһэнэй ёһоор, тус мүрысөө республикын нэмэл турнир гэжэ нэрлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди.

Волейболистнуудай мүрысэһэн хоёр зал соо городой ажаһуугшад, мүн районой хүдөө нютагаархид олоороо сугларaa.

Гурбан үдэрэй туршада ехэ һонирхолтой, шанга тулалдаанууд болобо. Түгэсхэлэй наадануудай үнгэртэр түрүү һуури эзэлэгшэдые нэрлэхын аргагүй, бүгэдөөрөө адлирхуу шахуу очко абаһан байгаа.

Эхэнэрнүүдэй дунда 1-дэхи, 2-дохи һууринуудта гарахын түлөө түгэсхэлэй уулзалгада республикын чемпион Закаменскын ДЮСШ технологическа институдай командатай уулзаба. Энэ тулалдаанай дүрбэн нааданай дүн 2:2 тоотой боложо, табадахи шиидхэхы парти үлэбэ. Захааминай басагад харюусалгата уулзалгаяа 15:12 гэһэн дүн туйлажа, гурбадахяа энэ турнирта илаһан байна. Манай республикын бэрхэ тренернүүдэй нэгэн П. Ж. Доржиев тэдэнэй амжалтада ехэ габьяатай. Гурбадахи шанда ерээдүйн багшанар хүртөө.

Эрэшүүлэй найман командын дунда багшанарай институдай спорстменүүд эбтэй эетэйгээр хамгаалга хэдэг, добтолходоо шадамар бэрхэ байһанаа харуулаа. Түгэсхэлэй нааданда тэдэнэр нёдондо энэ турнирта илаһан технологическа институдай волейболистнуудые табан нааданай һүүлээр 3:2 тоотойгоор шүүһэн байна. Тиигэжэ БГПИ-гэй команда нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар наадаһан Закаменскын «Труд» бүлгэмэйхид 2-дохи, ВСТИ-гэй команда 3-дахи һууринуудта гараба.

Мүрысөөнэй ахамад судья, КПСС-эй Захааминай райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша А. Д. Цыбиков илажа гараһан командануудта диплом, дурасхаалта бэлэгүүдые барюулаа. Эгээл эрхимээр наадажа шалгарһан хүбүүд, басагадууд тусхай бэлэгүүдтэ хүртэбэ. Дурасхаалта бэлэгүүдые абагшадай дунда районой һургуулинуудые дүүргэһэн, мүнөө үедэ Улаан-Үдэдэ һурадаг, тиихэ зуураа республикынгаа суглуулагдамал командын гэшүүд Александр Хубанов, Виталий Лыгденов, Аркадий Жалсанов (багшанарай институт, тренерынь С. Б. Шойсоронов), аха дүүнэр Роман болон Альберт Гармаевууд (технологическа институт, тренерынь В. И. Оздоноева) болон бусад оролсоо.

Ш. БАКШЕЕВ.
манай корр.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52 секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и сельхоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств полиграфии ... торговли. Н-03321. Заказ № 9.